

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Гуманітарно-педагогічний факультет

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

ЗБІРНИК

науково-практичного семінару

«Голодомор 1932-1933 років: геноцид української нації»

до 90-х роковин Голодомору - геноциду в Україні

23 листопада 2023 р.

м. Київ

Кичкирук Вікторія Володимирівна,
студентка 3 курсу, спеціальність
«Соціальна робота»,
факультет гуманітарно-педагогічний

ГОЛОДОМОР 1932-1933 рр.: ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Голодомор 1932-1933 років в Україні є глибоким історичним шрамом, який свідчить про найжахливіший геноцид і людську трагедію, вчинену тоталітарним радянським режимом Йосипа Сталіна. Деталі події розкривають глибокий рівень страждань і злочинів проти людяності, які не лише стали шрамом на національній ідентичності, але й символом жорстокості та безжалісності влади.

Причини Голодомору:

- Колективізація та конфіскація землі: політика колективізації передбачала об'єднання селянських господарств у колгоспи та конфіскацію приватних земель. Це позбавило селян можливості вирощувати їжу для власного споживання.
- Політика конфіскації продовольства: радянський уряд контролював запаси зерна та продовольства, що спричинило масовий голод у сільській місцевості.
- Експорт зерна за кордон: зерно, зібране в Україні, вивозилося за кордон для підтримки інших частин СРСР, що поглиблювало кризу в українському сільському господарстві.
- Тотальні репресії: селяни, які виступали проти колективізації або намагалися приховати їжу, зазнавали тотальних репресій і терору.

Голодомор розпочався з політики колективізації, яка об'єднала селянські господарства в колгоспи та конфіскувала приватну землю і продовольство. Цей процес призвів до розвитку жахливого геноциду, що характеризувався сегрегацією селян, позбавленням їжі та експлуатацією.

У 1932 році радянський уряд посилив контроль над зерновими запасами та експропріював зерно на експорт і для решти СРСР. Це стало однією з

головних причин масового голоду, який залишив українських селян без можливості вирощувати та зберігати їжу для власного споживання.

Репресії проти селян, які виступали проти колективізації, також сприяли погіршенню ситуації. Селян, які відмовлялися вступати до колгоспів, позбавляли землі та їжі, що прискорювало голод. Селян, які виступали проти політики радянського уряду, масово заарештовували, депортували і навіть страчували.

Іншим трагічним аспектом Голодомору був експорт великої кількості зерна за кордон для підтримки інших частин Радянського Союзу. Свідомий експорт продовольства був наочною демонстрацією геноцидного характеру радянської політики та безпрецедентним нападом на національну приналежність і гідність українських громадян.

Голодомор визначається не лише кількістю фізичних жертв, але й непоправним впливом, який він мав на соціальну та культурну тканину України. Суспільство втратило не лише своїх членів, але й елементи своєї ідентичності, зруйнувалися сімейні структури, а економіка зазнала непоправних втрат.

Наслідки Голодомору:

- Втрати населення: кількість жертв, за різними оцінками, сягала мільйонів, найбільше постраждало сільське населення.
- Соціальні розколи: Голодомор призвів до руйнування сімей, розпаду традиційних структур і великої демографічної кризи.
- Втрата ідентичності: українське суспільство втратило не лише фізичних представників, але й частину своєї культурної та історичної спадщини.

Наукові дослідження свідчать, що кількість жертв Голодомору може сягати мільйонів. Це стає важливим фактором у визнанні Голодомору геноцидом, адже масштаби та організованість злочину є беззаперечними.

Проголошення 23 листопада 2023 року Днем пам'яті жертв Голодомору є важливим кроком у визнанні та вшануванні пам'яті жертв. Цей день слугує

нагадуванням про те, наскільки важливо зберегти правду історії та не допустити повторення подібних трагедій у майбутньому.

Голодомор містить багато важливих уроків для людства. Він має стати тривожним сигналом, що права людини та гідність народів є важливими для всіх суспільств і потребують нашого захисту. А пам'ять про Голодомор має бути джерелом невичерпної вдячності українського народу за свою свободу та велику гідність.

Ковалевський Валерій Олександрович,

студент 4 курсу,

спеціальність «Агрономія»,

агробіологічний факультет

МІФОЛОГІЯ ГОЛОДОМОРУ, ЩО ДОСІ Є «ПРАВДОЮ»

Голодомор – це геноцид української нації радянським тоталітарним режимом, що здійснювався через штучно створені умови голоду. Так, ми, українці, визначаємо це поняття. Та досі в інших куточках нашої планети все ще вірять у те, що голод відбувся через посуху, або у те, що голод – був характерний для усього СРСР і це не було геноцидом українського народу. За останні роки Україна, як держава, не просто зруйнувала кайдани СНГ, а й показала зовсім інші цінності та принципи, а онлайн-світ сам зробив висновки. Для нас важливо – донести суть боротьби українського народу за волю і правду, де під час Голодомору її цілеспрямовано намагалися знищити та заморити голодною смертю.

«У 1932 році була посуха (або неврожай)!» – найпопулярніший міф, що можна почути від людей, що про Голодомор дізнавалися з радянських підручників історії або від джерел масової інформації росії, яка досі, як самоправонаступниця СРСР, заперечує факт Голодомору та приховує прямі докази злочинів – центральні архіви КДБ. Не менш згубним в цьому питанні те, що робота радянської пропаганди та спецслужб змушували мовчати тих людей, що пережили геноцид, настільки, що навіть їхні діти не знали усієї правди, і

лише невелика кількість з тих, хто вижив, змогли вже після відкриття українських архівів дати свідчення тих подій.

«Голод був усюди (СРСР)!» – типовий аргумент людей, які досі не можуть перестати дивитися на східноєвропейські країни як на частину радянської держави. Цей аргумент просто і влучно спростовує математика. Чисельність населення росіян з 1932 р. до 1939 р. збільшилося на 26%, білорусів – на 11%, а українців за аналогічний період – зменшилося на 10%. Тобто при типовій ситуації збільшення населення за 10-15 років на території України воно зменшилося, що свідчить про цілеспрямоване скорочення українців, тобто геноцидом.

«СРСР насправді забирав їжу для того, щоб не загинуло ще більше людей в інших республіках!» – не менш популярний міф, який здається логічно пов'язаний з попереднім. Але, враховуючи факти, у порівнянні з попереднім, цей аргумент стає очевидною брехнею. Цинізм даного твердження найбільше полягає в тому, що врожай був чималим того року, СРСР пропонували допомогу, але, намагаючись показати себе в ролі помічників, керівництво держави на чолі із Сталіним не просто не приймали допомоги, але ще й розпродавали і навіть віддавали чи не найбільші обсяги зерна за час тодішнього існування радянського режиму.

Враховуючи, факти, що засновані на елементарній статистиці, є очевидним геноцид саме українського народу. Світ не бачив гори трупів, бо СРСР мало близько 60 років, щоб приховати свої злочини, чого вочевидь не змогли б зробити ані нацисти за 4 роки, ані хуту чи серби менше, ніж за рік. Але історія, тим паче в такому малоосязжному терміні, вже відома і доведена.

Наше завдання – викоринити радянські уявлення про українців та міфи й оповіді про наші трагедії. Це злочини, що залишилися непокараними, і, коли вже росія вважає себе правонаступницею СРСР, – має відповідати за злочини проти поневолених режимом народів.

Аліщук Антон Олександрович

студент 4 курсу, 2 групи
агробіологічного факультету
спеціальність «Агрономія»

Науковий керівник: **Кичкирук Т.В.**

кандидат філософських наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

(м. Київ, Україна)

ГОЛОДОМОР 1932-1933 Р: ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Не лише в історії України, а й у світі небагато знайдеться таких трагедій, як Голодомор 1932-1933 років. Пекло, створене в Україні на початку 1930-х років, ні з чим не порівняти ні в Україні, ні в світовій історії. Довгий час тема Голодомору була під забороною. Лише з кінця 1980-х правда поступово стає доступнішою. Сьогодні в Україні живуть десятки тисяч людей, які зберігають пам'ять про події Голодомору та можуть донести унікальні свідчення нинішнім і майбутнім поколінням.

Варто зазначити, що дослідники Голодомору вважають, що Великий голод був використаний для: придушення прагнення українців до незалежності, знищення соціально-економічної основи української національної ідеї та знищення української нації як такої, оскільки більшість загиблих були українці. Слід зазначити, що відкриті архівні документи свідчать, що авторами геноциду, фізичного знищення людей, була тодішня влада, радянський політичний режим.

Врешті, що ж таке Голодомор в Україні? Акт геноциду українського населення, організований керівництвом СРСР у 1932-1933 рр. шляхом створення штучного масового голоду. Це призвело до смерті від 3 до 5 млн українців, а кількість жертв по всьому Радянському Союзу налічується до 7 млн. Проте, питання кількості людських втрат України досі залишається відкритим. Голодомор визнали геноцидом українського народу держави Європи, Америки.

Більшість науковців схиляються до думки, що головною причиною голоду в Україні було вилучення у селян збіжжя на основі надмірних

хлібозаготівельних планів, встановлюваних за рішенням вищих партійних органів.

Поділюсь наступною надважливою інформацією, котру варто пам'ятати по сьогодні. Тож цей час бабуся чітко пам'ятає як з розповідей її мами, так і сама. Цитую: "люди гинули масово, навіть лежачи на вулиці, не було кому ні прибрати, ні по-християнськи поховати, гинули цілими родинами". До речі, вона із Західної України, де Голодомор був дуже тяжким. У родині бабусі було 6 дівчаток і один брат. Їхній батько працював у пана і був старостою села. Тому тато міг принести шматочки хліба для бабусі та її братів і сестер. Але коли була масова хлібозаготівля, коли зерно лежало на левадах, на складах, то «російські нелюди» спеціально брали каністри з гасом і вночі обливали зерно. Склади були заповнені зерном, але керівництво видавало мізерні порції так, що з нього неможливо було нічого приготувати, а ні на борошно змолоти. Люди дивилися на те зерно, але його не можна їсти, і просто божеволіли, тому що психологічно було дуже важко таке переживати. Важко було усвідомити, що це зробили представники НКВД. Всі ці нелюдські дії булт спрямовані на геноцид українського народу, тобто на винищення.

Не новина, що під час цього голоду були зафіксовані випадки канібалізму, що ще більше робить моторошним той період. Майже постійно під час інтерв'ю рідні плакали, що унеможливлювало роботу, іноді важко було зрозуміти, доводилось чекати моменту щоб продовжити розмову далі. Бабусям важко про це згадувати, бо навіть і зараз, вони економлять та смакують чорним шматком хліба. Мені складно уявити як це відбувалось, але хотілось прокричати від розпачу.

Голодомор 1932-1933 рр. є одним з найбільших злочинів проти українського народу у ХХ столітті. Він мав штучний, заздалегідь спланований характер. У 2006 році Верховна рада України прийняла закон, який кваліфікує Голодомор як геноцид українського народу.

А тому варто робити все, щоб нащадки, особливо молодь, знали про ті лихоліття, берегли їх у пам'яті в ім'я того, щоб таке минуле ніколи не повторилось.

Каращук Каріна Максимівна

*студентка 2 курсу, групи МВ-22001Б
гуманітарно-педагогічного факультету*

Науковий керівник: Гольцов А.Г.

*Національний університет біоресурсів і
природокористування України*

м.Київ

ГОЛОДОМОР В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ

Голодомор – геноцид української нації, здійснений радянськими лідерами на чолі з Йосипом Сталіним проти українського народу, шляхом рукотворного масового голоду з метою знищення українців.

Голодомор: причини та механізми. Голодомор в Україні 1932-1933 років не був випадковим явищем природного чи соціального походження. Смерть від голоду стала результатом терору голодом, тобто геноцидом, який здійснювали тоталітарні уряди. Він став покаранням за небажання українців прийняти російське панування. Це покарання здійснювалося шляхом знищення української культури, мови, традицій. Радянська влада розробила план знищення частини української нації, замаскований під план здачі хліба державі. Йшлося про повне вилучення всіх запасів зерна як штраф за невиконання графіка хлібоздачі. Режим перекрив усі шляхи порятунку. Відбулася ізоляція голодуючих. Для цього було запроваджено систему «чорної дошки» та заборона виїзду за межі України голодуючим. Колгоспи і села були оточені міліцією і радянськими спецпідрозділами. Іншою складовою геноциду було свідоме замовчування інформації про голод. [1, с. 19-25]

Наслідки Голодомору. Голодомор тривав сімнадцять місяців. За ці місяці в Україні було вбито понад 7 мільйонів людей і 3 мільйони українців за межами країни. Щохвилини від голоду вмирало 17 людей; щогодини – 1400; щодня – понад 30 тисяч. За масштабами, Голодомор став найжахливішою зброєю масового знищення в Україні, тобто став соціальною та гуманітарною катастрофою світового масштабу. Наслідком геноциду, окрім фізичного вбивства мільйонів людей, було знищення традиційного побуту України. Голод порушив генетичний ресурс народу, призвів до змін у морально-психологічній свідомості українців. Традиційна культура та народні звичаї були деформовані. Голодомор повністю змінив звичайний порядок господарювання в селі. Психологічними наслідками Голодомору стали почуття вини та сорому людей, які не змогли врятувати рідних, сором за аморальні вчинки, які чинилися щоб вижити. [1, с. 13-18]

З 1993 року Україна вшановує пам'ять невинних жертв Голодомору на загальнодержавному рівні. У листопаді 2008 року в Києві урочисто відкрили Національний монумент жертвам Голодомору.

Висновок: Великий український голод став трагічною сторінкою історії, яка визначила життя мільйонів людей і залишила глибокий слід у колективній свідомості. Причини голоду були пов'язані з політичними та економічними рішеннями радянської влади, зокрема колективізацією та примусовою здачею зерна. Репресії проти тих, хто виступав проти цієї політики, призвели до загострення кризи та масового голоду. Наслідки голоду надзвичайно серйозні. Мільйони померли від голоду, економіки були зруйновані, а соціальні та національні зв'язки піддалися випробуванню. Голодомор був катастрофою, яка залишила глибокий слід в українській історії, сформувала національну свідомість і підкреслила важливість боротьби за гідність і свободу. Пам'ять про Голодомор є невід'ємною частиною історичного досвіду України, а вивчення цієї події є важливим для розуміння впливу політики на життя громадян та

нагадує нам про важливість захисту гідності та прав людини за будь-яких обставин.

Література:

1. Смолій В. А. Голод 1932–1933 років в Україні: Причини та наслідки – Київ: Наукова думка, 2003. – 888 с

Халюк М. В.

II курс, група МВ–220016,
спеціальність «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»,
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
Науковий керівник: **Гольцов А. Г.**

ВИЗНАННЯ ГОЛОДОМОРУ АКТОМ ГЕНОЦИДУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Геноцид, кампанія знищення національної, расової, етнічної чи релігійної групи, — злочин відповідно до міжнародного права, що засуджується всім цивілізованим світом, а його основні винуватці та учасники мають бути покарані. Про це йдеться в резолюції ГА ООН, ухваленій одногосно 11 грудня 1946. Переслідування та масові вбивства євреїв, циган та інших національностей у Другій світовій війні стали поштовхом до надання офіційного ймення цьому явищу та окреслення основних його рис у міжнародній конвенції «Про запобігання та покарання злочину геноциду» від 9 липня 1948. Проте цей злочин мав місце й до цього спільного світового досвіду. Так, сам автор концепту та Конвенції Р. Лемкін вважав Голодомор в Україні «класичним прикладом радянського геноциду,» [1, с. 53], наголошуючи на цілком властивих рисах: виморення голодом українських селян, нищення національної інтелігенції та ліквідації автокефальної церкви. На жаль, покарати осіб-винуватців злочину, що масово здійснювався та залишив сліди в життях

сучасних українців, уже не можливо. Однак його визнання актом геноциду державами світу є надважливим. Адже цей злочин не має терміну давности.

Першочергово йдеться про історичну справедливість та вшанування пам'яті жорстоко вбитих жертв, яких досі не вдається підрахувати, визнання цих дій спробою винищення українців та їх ідентичности тоталітарним режимом. Рівноцінною є й політична сторона цього питання. Цей злочин цілеспрямовано замовчувався представниками СРСР у світі, а після його розпаду, його факти постійно спотворюються російськими істориками та політиками, що свідчить про самоасоціювання Росії з тоталітарною державою минулого. Тому, власне, невизнання Голодомору було для інших держав елементом підтримки вигідних партнерських відносин із нею. Після 1933 року геноцид буде здійснено у найрізноманітніших країнах світу, однак, передбачувано, широкого розголосу штучний голод набуде вже після отримання незалежності Україною. У самій Україні перший правовий акт, що кваліфікував Голодомор як акт геноциду і дав початок масштабному розслідуванню, було ухвалено Верховною Радою лише 28 листопада 2006 року – Закон «Про Голодомор 1932–1933 років в Україні». Першими на державному рівні Голодомор геноцидом визнали Естонія (20.10.1993) та Австралія (28.10.1993). Згодом Канада, Угорщина, Литва, Грузія, Польща, Перу, Парагвай, Еквадор, Колумбія, Мексика, Латвія, значно пізніше – Португалія та США.

Зараз визнання Голодомору як геноциду є зворотнім інструментом, своєрідною санкцією, підкріпленням позиції засудження світовим товариством подібних злочинів, зокрема тих, що здійснюються РФ в Україні нині. Багатогранна відповідальність за геноцид у всіх своїх проявах є найважливішим елементом протидії прецедентам у майбутньому. Повномасштабне вторгнення в Україну стало поштовхом для Бразилії, Чехії, Ірландії, Молдови, ФРН, Чилі, Болгарії, Бельгії, Ісландії, Франції, Люксембургу, Словаччини, Хорватії, Нідерландів та Італії. Голодомор також визнано Уельсом і 34 американськими штатами, зокрема Вашингтоном, Аризonoю, Мерілендом, Вайомінгом, Айовою

та Нью-Йорком. На міжнародному рівні геноцид було визнано Балтійською Асамблеєю, а після повномаштабного вторгнення — Європейським парламентом та Парламентською Асамблеєю Ради Європи.

Голодомор, знищення українців як нації тоталітарною владою, це те, що критично необхідно визнати міжнародній спільноті, аби не допустити нових трагедій.

Використана література

1. Рафаель Лемкін. Радянський геноцид в Україні (стаття 33 мовами) / Ред.: Р. Сербин; упоряд.: О.Стасюк. — К.: Видавець Мельник М. Ю., 2020. — 256 с.

Пстухова Єлизавета Юріївна, студентка IV курсу
групи МВ-20001б, спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
Національний університет біоресурсів та
природокористування України
(м. Київ, Україна)
Науковий керівник: доктор політичних наук
Гольцов А.Г.

ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ГОЛОДОМОРУ ДЛЯ СВІДОМОСТІ СУЧАСНИХ УКРАЇНЦІВ

Голодомор, який трапився в Україні в 1932-1933 роках, залишив глибокий слід у колективній пам'яті українського народу. Ця трагедія залишила невиліковні рани в серцях багатьох поколінь, і психологічні наслідки Голодомору надалі відчуються серед сучасних українців.

Однією з ключових характеристик психологічного впливу Голодомору є посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), який передається від покоління до покоління. Люди, які пережили Голодомор, передають свої страхи, тривоги та стресові реакції своїм дітям і онукам через механізми соціалізації та родинних традицій. Це може виявлятися у високій рівні тривожності, депресії та певній нестабільності в емоційній сфері українського суспільства [2, с. 75].

Соціальна ізоляція та непевність стали ще однією вагомою складовою психологічних наслідків Голодомору. Велика частина суспільства втратила родинних членів та близьких друзів під час тієї трагічної події, що призвело до втрати довіри та страху відновлення соціальних зв'язків [3, с. 81]. У сучасних реаліях це може проявлятися в труднощах у встановленні довірчих стосунків та розширенні соціальної мережі.

Наслідки Голодомору відчуються не лише на індивідуальному рівні, а й на рівні українського суспільства в цілому. Пам'ять про Голодомор стала частиною національної ідентичності, і вона впливає на сприйняття подій та розвиток країни. Сучасні покоління продовжують боротися з наслідками тієї трагедії, прагнучи забезпечити собі та майбутнім поколінням безпеку, стабільність та розвиток. У своєму прагненні подолати наслідки Голодомору, українське суспільство активно займається вивченням та усвідомленням власної історії.

Нинішнє покоління українців, незважаючи на відновлення соціальних структур після Голодомору, все ще відчуває наслідки тих подій у формі певного резерву чи обережності в стосунках з іншими [1, с. 47]. Втрата близьких підштовхує до обережності у побудові нових зв'язків, а страх перед повторенням подій минулого може перешкоджати вірі у стабільність та безпеку.

Наслідки Голодомору простягаються далеко за межі індивідуального досвіду, взаємодіючи з колективною свідомістю українського суспільства. Пам'ять про Голодомор стала символом відданості та сили нації, що, незважаючи на трагедію минулого, продовжує шукати шляхи до благополуччя та процвітання. У цьому контексті, сучасні покоління визнають важливість підтримки спільності, відновлення довіри та впровадження соціальних ініціатив, які сприяють зміцненню національного єднання та розвитку усіх сфер суспільства.

Отже, психологічні наслідки Голодомору для українців зараз найбільше виявляються у вигляді посттравматичного стресового розладу, соціальної

ізоляції та непевності. Однак, незважаючи на ці труднощі, українці продовжують будувати свою країну та зміцнювати свою національну ідентичність, знаходячи силу у спільних зусиллях та пам'яті про минуле.

Використана література

1. Головань Т.І. "Психологічні аспекти взаємодії індивіда зі спадщиною Голодомору в Україні." Психологія і суспільство. 2021. Т. 8, № 3. С. 91-104.
2. Кравченко О.В. "Соціально-психологічні аспекти впливу Голодомору на колективну пам'ять українців." Історія і психологія. 2019. № 14. С. 112-125.
3. Іваненко Т.М. "Психічні наслідки Голодомору в історичному та сучасному контексті." Український психологічний журнал. 2018. Т. 5, № 2. С. 45-58.

Караульний Нікіта Сергійович, студент IV курсу
групи МВ-20001б, спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
Національний університет біоресурсів та
природокористування України
(м. Київ, Україна)
Науковий керівник: доктор політичних наук
Гольцов А.Г.

СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ, ЩО СПРИЧИНИЛИ ГОЛОДОМОР 1932-1933 РР. В УКРАЇНІ

Перший і найбільш важливий чинник, що призвів до Голодомору, – це політика колективізації, яка стала фундаментальним змінюючим елементом для сільського населення. Уряд СРСР впроваджував колективізацію, об'єднуючи сільські господарства в колгоспи та державні ферми. Ця політика призвела до конфіскації особистого майна селян та втрати їхньої незалежності в управлінні землею. Внаслідок цього, селяни втратили стимули до праці, аграрний сектор став менш ефективним, а продукція харчів стала об'єктом політичного контролю.

Уряд СРСР вводив систему квот та обов'язкових поставок для сільськогосподарської продукції, обмежуючи доступ селян до їжі. Ця система призвела до загострення нестачі продуктів харчування та погіршення умов життя на селі. Селяни стали вимушеними поставити значну частину свого врожаю державі за фіксованими цінами, що суттєво погіршило їхнє фінансове положення.

Ще однією причиною Голодомору було активне вилучення хлібопродукції радянською владою для експорту. Ця політика призвела до того, що найважливіший продукт харчування для населення став недоступним. Конфіскація хліба відбувалася під привід підтримки індустріального розвитку та розширення впливу СРСР на міжнародній арені, але це призвело до великої катастрофи в місцевому масштабі.

Суттєвим чинником, що поглибив трагедію Голодомору, була політика репресій та переслідувань опозиційно налаштованих груп. Селяни, які виступали проти колективізації чи висловлювали невдоволення політикою влади, ставали об'єктом масових репресій. Це призводило до того, що критики режиму ставали найбільш вразливими до голоду та репресій.

У 1932 році на Україні спостерігались неблагоприятні погодні умови, зокрема суховій та низька врожайність. Ці природні фактори посилювали вже існуючі проблеми, створюючи сприятливі умови для поширення голоду серед населення.

У підсумку, Голодомор 1932-1933 років в Україні був результатом комплексного впливу соціальних та економічних чинників. Колективізація, обмеження доступу до продуктів харчування, конфіскація хлібопродукції, політика репресій та природні катастрофи об'єдналися, створюючи кризовий стан, який призвів до однієї з найбільших людських трагедій в історії України. Важливо вивчати цей період як частину своєї історії та намагатися розуміти причини та наслідки для того, щоб уникнути подібних помилок у майбутньому.

Використана література

1. Голодомор. Знаки української етнокультури: словник-довідник. Віталій Жайворонок; НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. Київ: Довіра, 2006. С. 141.
2. Голодомор 1932-1933 рр. в Україні: до проблеми визначення політичної відповідальності. Журбелюк Г.В. Матеріали з V міжнародної науково-практичної конференції 2009. Софія: Бял ГРАД-БГ, 2009. С. 55-60.
3. Голодомор 1932-1933 років в Україні як геноцид української нації: суб'єктивна сторона злочину. М. Антонович. Мандрівець. 2013. № 6. С. 4-8.

Мамай Вероніка Олександрівна
студентка 2 курсу, групи МВ-22001(б)
гуманітарно-педагогічного факультету
Науковий керівник: Гольцов А.Г.
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
м.Київ

НИЩЕННЯ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ І ДУХОВЕНСТВА В 1932 – 1933 РОКАХ

Голодомор 1932-1933 років був другим актом геноциду українського народу. Він був організований керівництвом ВКП(б) і Радянського уряду з 1932 по 1933 роки з метою штучного створення великого голоду. До і в 1933 році голодоморства відбувалися в Україні та на Кубані. Різниця лише в масштабах злочину. Якщо в 1932 році від голоду померли сотні тисяч людей, то в 1933 році число досягло мільйонів.

Як писав відомий американський дослідник Голодомору Джеймс Мейс, «Примусова колективізація була трагедією радянського селянства в цілому і особливою трагедією українців. Враховуючи фактичне знищення міської еліти, це означає їхнє зникнення як соціального організму і як політичної організації». Фактори привели їх до того, що німці часто називають «naturvolk» («первісні люди») [2, с. 94].

У період до, під час і після Голодомору активно завершувався процес українізації, який тривав з 1920-х років. У січні 1933 р. за рішенням Комуністичної партії були скасовані курси української історії та мови,

які проводив ініціатор процесу українізації Микола Скрипник. У березні 1933 року, коли десятки тисяч щодня вмирали від голоду, заборонили дитячі підручники українською мовою [1, с. 36].

У 1933 році були звільнені всі керівники обласних відділів освіти, масово звільнено професорів і вчителів (у тому числі й сільських). Чотири тисячі з них отримали ярлик «класових ворогів». З 29 керівників педагогічних інститутів 18 було звільнено, а багатьох заарештовано.

З початком Голодомору наклада українськомовних книжок сягали сотень тисяч, українськомовні газети та журнали виходили великими тиражами, українською мовою писалися підручники, якими вже користувалося багато вчених гуманітарного профілю і технічної галузі. Були значні успіхи у літературі та драматичному мистецтві.

Українські письменники перебувають під сильним тиском системи. За ними стежать, і в гру вступає цензура. «Слово», дім відомих письменників у Харкові, став цілодобовим стеженням інформаторів за письменниками. Почалися арешти.

Микола Хвильовий, який вважається представником нового українського літературного авангарду, застрелився від розчарування після арешту свого друга Михайла Ялового. Раніше він мандрував охопленими голодом сільськими місцевостями і дійшов висновку, що голод був цілком виною людини, а його метою було «раз і назавжди вирішити небезпечну українську проблему». Тоді ж почалося переслідування одного з чільних діячів доби УНР, професора історії Михайла Грушевського. Йому було заборонено залишатися в Україні, він помер за загадкових обставин у 1934 році в Кисловодську, Росія [3, с. 99].

Поряд із репресіями проти інтелігенції, нападу зазнавали також церква та духовенство. З 1931 по 1936 рік в Україні було зруйновано тисячі церков – три чверті від загальної кількості. Тільки в Києві на початку 1930-х

років було знищено майже 70 церков. У 1936 році в Україні діяло лише 1116 церков, а деякі області — Полтавська, Харківська, Луганська — мали по одній відкритій церкві. Також є місця – Донецьк, Вінниця, Миколаїв – де взагалі немає відкритих храмів.

Митрополита Василя Липківського та Володимира Чехівського, колишнього прем'єр-міністра УНР та одного із «засновників» УАПЦ, було репресовано. Загалом під час Голодомору було репресовано 10 тис. священиків, які, як відзначають історики, часто ставали об'єктами сфабрикованих звинувачень інформаторів ГПУ [3, с. 105].

Історики зазначають, що під час Великого голоду священики — особливо сільські — жили як усі: голодували, іноді жебракували, репресії часто торкалися дітей священиків чи їхніх дружин [3, с.129].

Висновок: Цей період став центром голоду та репресій, що характеризувався не лише масовими жертвами, а й стратегічними атаками на інтелектуальний та духовний розвиток країни. Саботаж інтелігенції та напади на церкву в 1932-1933 рр. були цілеспрямованими діями режиму для придушення будь-якої опозиції та зміцнення влади. Інтелектуальна еліта та духовенство, як охоронці національних традицій і культурних цінностей, стали об'єктом особливої уваги, спрямованої на їх повне знищення або завоювання. Масові репресії, вигнання та фізичне знищення представників інтелігенції та духовенства призвели до величезних втрат у культурній, науковій та духовній сферах. Ця державна стратегія має на меті вирвати з суспільства коріння української ідентичності, позбавивши його провідних діячів і духовних лідерів.

Література:

1. Антонович М. Голодомор 1932–1933 років в Україні як геноцид української нації: суб'єктивна сторона злочину / М. Антонович // Мандрівець. - 2013. - № 6. - С. 4-8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mandriv_2013_6_3.

2. Василенко В. Голодомор 1932—1933 років в Україні як злочин геноциду: правова оцінка. — К. : Вид-во імені Олени Теліги, 2009. — с. 48. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000874>
3. Семен Старів; За ред. Р. Доценка. : Пер. з англ./ Страта голодом: — К. : Українознавство, 1997. – с. 250/ URL: http://8ref.com/18/referat_184727.html

Орос Богдана Василівна
студентка 1 курсу магістратури
спеціальність «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»,
факультет гуманітарно-педагогічний
Науковий керівник: Гольцов А. Г.

РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У ВИЗНАННІ ГОЛОДОМОРУ ЯК ГЕНОЦИДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ, У СВІТІ.

Минуло дев'яносто років, як мільйони українців були вбиті під час Голодомору, спричиненого радянським режимом Йосипа Сталіна. Основними жертвами Голодомору стали селяни. Хоча точна кількість жертв українського геноциду невідома, оскільки радянський Союз відмовлявся повідомляти про голод, але за різними оцінками, в самій Україні загинуло приблизно 3,5 мільйона, проте деякі дослідники дають страшну цифру в 7 мільйонів. Історики сходяться на думці, що, як і у випадку з іншими геноцидами, точна цифра ніколи не буде відома.

До кінця 1920-х років, коли радянський лідер Йосип Сталін зміцнив свій контроль над Комуністичною партією Радянського Союзу, він усвідомлював – що український національний дух та ідентичність живуть у сільських громадах по всій країні. Відчуваючи загрозу зміцнення культурної автономії України, Сталін вжив заходів для знищення українського селянства та української інтелектуальної та культурної еліти, щоб перешкодити їм домагатися незалежності. Щоб запобігти «українській національній контрреволюції», розпочалися масові політичні репресії, що супроводжувалися залякуванням, арештами та тюремним ув'язненням. Тисячі представників української

інтелігенції, церковних діячів і високопоставлених членів Комуністичної партії України, які підтримували проукраїнську політику, були розстріляні радянською владою.

У відповідь на опір сільськогосподарській колективізації в 1932-33 роках уряд Сталіна запровадив неймовірно високі квоти на реквізицію зерна, які повинні були бути задоволені, перш ніж будь-яке зерно могло залишитися місцевим населенням. У 1932 році жодне українське село не виконало призначеної для нього норми. Усіх, хто зберігав зерно, призначене для росії, розстрілювали. Спеціальна поліція бродила по сільській місцевості, обшукуючи будинки та швидко страчуючи тих, хто зберігав їжу, навіть невелику кількість. У селах від голоду вмирали чоловіки, жінки та діти, але зерно вистачало, всім, але воно вивозилося в росію, а українцям не давали втекти з країни.

Визнання Голодомору геноцидом – це в першу чергу встановлення істини, історичної та правової справедливості, адже визнання Голодомору геноцидом увесь час гальмувався росією, щоб стерти цей злочин. Тому держава та уряд повинні докласти усіх зусиль для того, щоб геноцид українського народу був признаний у світі. Першим нормативно-правовим актом в Україні, який кваліфікував Голодомор як акт геноциду, став Закон «Про Голодомор 1932-1933 років в Україні», прийнятий Верховною Радою 28 листопада 2006 року. Стаття 1 цього документу зазначала: «Голодомор 1932-1933 років в Україні є геноцидом українського народу»[3]. Закон став поштовхом, політико-правовою основою для проведення офіційного розслідування злочину геноциду в Україні.

Зі здобуттям незалежності в Україні розпочався процес визнання Голодомору геноцидом українського народу і тут важливо зазначити, що позиція та політика держави почала активно працювати. Голодомор в Україні 1932-1933 років офіційно визнали геноцидом українського народу такі країни, як: Італія, Нідерланди, Люксембург, Велика Британія, Словенія, Франція, Австралія, Бельгія, Білорусь, Болгарія, Бразилія, Ватикан, Грузія, Еквадор, Естонія, Ірландія, Італія, Канада, Колумбія, Латвія, Литва, Мексика, Молдова, Німеччина, Парагвай, Перу, Польща, Португалія, Румунія, США, Угорщина,

Чехія, Ісландія, Хорватія, Словаччина, Уельс, а також Європарламент та Балтійська Асамблея. Багато вже зроблено в цьому напрямку, а ще більше завдань та викликів стоїть перед нами та державою, щоб визнати Голодомор геноцидом українського народу у світі.

Отже, всупереч пропаганді, голод був наслідком не посухи чи бюрократичної безгосподарності – це був акт масового вбивства, лиха, навмисно завдане нації імперіалістичним тоталітарним режимом. СРСР убив мільйони українців, застосовуючи політику примусового голоду та вимушеної міграції, що нагадує те, що зараз відбувається в Україні. Сталін у 1930-х роках, як і Путін сьогодні, мав на меті знищити українську націю та ідентичність, тому тут і зараз Україні та її народу, важливе визнання Голодомору геноцидом. Адже, тоді ми зможемо з упевненістю показати всьому світу, злочинці повинні бути визнані та покарані, й не важливо коли це буде, через п'ять чи дев'яносто років.

Список використаних джерел

1. Верстюк В. Голодомор: геноцид українського народу 1932–1933. Київ : Вид-во ім. Олени Теліги, 2008.
2. Кульчицький С. Голодомор 1932–1933 рр. – геноцид українського народу. Голодомор в Україні 1932–1933 рр. Бібліографічний покажчик. Другий випуск / Упор. Л. М. Бур'ян, І. Е. Рікун; відп. ред. С. В. Кульчицький. Одеса, 2007 С.
3. Про Голодомор 1932–1933 років в Україні: Закон України від 28.11.2006 р. № 376-V. Відомості Верховної Ради України. 2006 (№ 50). С. 504. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376-16#Text>

Кузьменко Олексій Ігорович

Студент 4 курсу,

Спеціальність “Агрономія”

Агробіологічний факультет

Складність визначення кількості жертв голодомору в Україні 1932-1933 років

Голодомор 1932-33 роках визнано найбільшою трагедією в українській історії. Акт геноциду, викликаний внаслідок політичних рішень, спрямованих на придушення української національної ідентичності. Це включало колективізацію та конфіскацію продуктів, що призвело до масового голоду. Кількість жертв голодомору в Україні в 1932-1933 роках є предметом дискусій серед істориків, але загалом приймається, що масштаби трагедії були дуже великими. Офіційні оцінки кількості жертв розходяться, але більшість досліджень вказують на те, що від 3 до 7 мільйонів людей загинули внаслідок голоду.

Українська Соціалістична Радянська Республіка, офіційна назва України під час Сталінського режиму, не признавала голодомор як проблему та активно приховувала інформацію про нього. Отже, точна кількість жертв залишалася таємницею протягом багатьох років.

Спроби незалежних дослідників та істориків встановити кількість жертв сталася після розпаду Радянського Союзу. Наприклад, в Україні було проведено численні дослідження. Демографічні втрати України внаслідок голодомору 1932-1933 років проведений науковими співробітниками Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.Птухи: "Згідно з отриманими розрахунками, втрати через надсмертність становлять 3,9 млн осіб. У процесі розрахунку з'ясувалося, що підвищення смертності спостерігалось не лише у 1932-1933 роках, а й у 1934 році. Тому й розрахунок вівся за ці три роки".

Основну частину померлих від голоду становлять селяни. Хоча, з 3,9 млн загиблих майже 300 тис. - це міські жителі. Найбільша концентрація смертності спостерігалася у 1933 році, на цей рік припадає 90% людських втрат. Водночас, дефіцит народжень дітей через голодомор за 1932-1934 роки сягає майже 600 тис. немовлят. За 1932-1934 роки від голоду померло 13% від загальної чисельності населення України. У містах втрати становлять 4% населення, у сільській місцевості - 16%, тобто серед селян кожен шостий був приречений на смерть від голоду. Питання кількості жертв Голодомору залишається дискусійним до цього часу. Українські дослідники Голодомору Володимир Сергійчук, Василь Марочко та ряд інших у своїх працях доводять, що внаслідок Голодомору загинуло понад 7 млн українців на території УСРР, та близько 3 млн українців в інших частинах СРСР. Слід зазначити, що під час другої світової війни серед українців загинуло близько 8 млн осіб, тобто, умовно 2 млн смертей українців за рік бойових дій Радянського Союзу. Таким чином, у мирний час, за рік між урожаями 1932 і 33 років, загинуло удвічі більше українців ніж за рік бойових дій під час другої світової війни.

Намагання влади СРСР приховати наслідки Голодомору

У СРСР сам факт масових смертей від голоду замовчувався комуністичним режимом і навіть старанно приховувався. Кремлівське керівництво заборонило державним органам та закладам фіксувати в документах справжню причину смерті людей від голоду. 6 лютого 1933 р. з'явилася партійно-державна директива: «Категорично заборонити будь-якій організації вести реєстрацію випадків опухання та смерті в результаті голодомору, крім органів ОДПУ». Сільрадам дали розпорядження при реєстрації смерті не вказувати причини. В 1934 р. надійшло нове розпорядження: всі книги ЗАГСів про реєстрацію смертей за 1932—1933 р.. відправити в спецчастини. СРСР застосовував політику інформаційної блокади та дезінформації щодо масового голоду.. 1986 року Іван Драч вперше в Україні публічно вжив запозичене в діаспори слово «голодомор», яке походило від слів голод і мор. В Україні вперше голод 1932—1933 років почали визнавати лише в 1988. Того року письменник Олекса Мусієнко вжив слово «Голодомор», яке швидко стало загальноприйнятим в українській публіцистиці, а з неї перейшло і до наукової історичної літератури.

Через масову цензуру, замовчування та намагання сталінського режиму приховати розміри трагедії, точну кількість жертв голодомору 1932-1933 років неможливо встановити навіть сьогодні.

Використані джерела:

Вікіпедія: <https://uk.wikipedia.org/>

Чат GPT: <https://chat.openai.com/c/bbebef1c-1453-4d9e-8610-9a97eb53487e>

Укрінформ: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/1919610-demografichni-vtrati-ukrajini-vnaslidok-golodomoru-1932-1933-rr-zala-2.html>

Орлова Дар'я Олександрівна,

студентка 4 курсу гуманітарно-педагогічного факультету,
спеціальність “Міжнародні відносини”, Національний університет
біоресурсів і природокористування України

Науковий керівник - Гольцов А. Г.

ВТРАЧЕНІ СВІТИ: ПАМ'ЯТЬ ТА ВИЗНАННЯ ГОЛОДОМОРУ

Голодомор - це трагічний епізод в історії України, що відбувся в період з 1932 по 1933 роки та став одним із найстрашніших геноцидів у світовій історії. Термін "Голодомор" походить від слів "голод" і "мор," що означає смерть, і відображає трагічний феномен великої кількості смертей внаслідок штучно створеного голоду, спричиненого сталінськими політиками. Не

бажаючи втрачати Україну, радянський режим вибудував план винищення частини української нації, що був замаскований під плани здачі хліба державі. Йшлося про повне вилучення всіх запасів зерна, а потім конфіскацію інших продуктів харчування та майна в якості штрафів за невиконання плану здачі хліба. Перетворивши Україну на територію масового голоду, режим перекрив всі шляхи до порятунку. Відбулася ізоляція голодуючих.

З цією метою був застосований режим «чорних дошок» і заборона голодуючих виїжджати за межі України. Перетворивши Україну на територію масового голоду, режим перекрив всі шляхи до порятунку. Відбулася ізоляція голодуючих. З цією метою був застосований режим «чорних дошок» і заборона голодуючих виїжджати за межі України. За ці 17 місяців було вбито понад 7 мільйонів людей в Україні і 3 мільйони українців поза її межами[1]. Багато виживших свідчать про те, що внаслідок голоду їхня пам'ять стала фрагментарною та нестійкою. Втрата спогадів може бути викликана не лише фізичною втомою та голодом, але і стресом, що супроводжував розлучення з рідними, втратою близьких та власними трагічними долями. Але все ж є деякі спогади. Тамара Бедренко: «Ну що їли? Їли калачики, їли пасльон, кругом виїдали. І черв'ячки. Мати їх намиє, насушить, нажарить... Жолудів дуже багато вродило в лісі того року. Мати сушила, біла ступою і пекла такі підпалки. Головне - молока не було, корови не було, ми дуже бідували, дуже голодували. Важко було, ми так плакали, що в нас очі виїли сльози, ми від тих сліз сліпли. Ми ділилися крихтою хліба» [2]. Плин часу супроводжує зміни в демографічному складі суспільства.

Покоління, яке особисто пережило Голодомор, зменшується, а нові покоління, які не мають прямих особистих зв'язків із тією подією, стають більш вразливими до втрати інформації та сприйнятливими до втрати історичної пам'яті. З часом, свідчення виживших та очевидців Голодомору може втрачати свою актуальність. Втрата можливості слухати особисті історії виживших може призвести до втрати унікальних деталей і дослідницької цінності. Активізація рухів та ініціатив для визнання Голодомору як злочину проти людства є важливим етапом в усвідомленні та признанні цієї трагічної події на міжнародному рівні.

Необхідно активізувати дипломатичні зусилля для внесення питання визнання Голодомору як злочину проти людства до порядку денного міжнародних організацій, таких як ООН. Залучення уваги міжнародної спільноти може сприяти наданню більшого значення цій трагедії та спонукати держави до визнання. Станом на 03.08.2023 Голодомор визнали актом геноциду українців 28 держав. Таких як: Італія, Нідерланди, Хорватія, Словаччина, Франція, Болгарія, Чилі, Чехія, США, Мексика, Польща, Австралія та ін[4]. Пам'ять про Голодомор стала невід'ємною частиною національної пам'яті українського народу.

Щороку в четверту суботу листопада українці запалюють свічки як символ пам'яті про вбитих голодом. У понад 40 містах 15 країн світу

споруджені пам'ятники чи встановлені інші пам'ятні знаки на вшанування пам'яті жертв Голодомору[1]. Збереження пам'яті про Голодомор є ключовим елементом формування ідентичності та національної свідомості. Розвиток освіти, вивчення історії Голодомору та взаємодія з міжнародним співтовариством стають важливими факторами у протидії втраті пам'яті та підтримці визнання трагедії Голодомору.

Використані джерела:

1. Голодомор: причини та наслідки [Електронне джерело]. - Режим доступу: https://germany.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/golodomor-v-ukrayini-1932-1933-ro-kiv/golodomor-prichini-ta-naslidki?__cf_chl_tk=yHmxuQ22AcbhWQDKtY4E6YMrI_15WyFtQxpOkjU4NMg-1700418575-0-gaNycGzNDzs

2. Спогади про Голодомор: "Ми пішли з братиком по колосочки" [Електронне джерело]. - Режим доступу : <https://www.dw.com/uk/3.«Пошанування пам'яті невинно убієнних»> [Електронне джерело]. - Режим доступу : <https://old.loda.gov.ua/news?id=41189>

4. Визнання Голодомору актом геноциду в світі [Електронне джерело]. - Режим доступу : <https://holodomormuseum.org.ua/vyznannia-v-sviti-holodomoru-aktom-henotsy du/>

Тараненко Ірина Вікторівна,
студентка 1 курсу магістратури,
спеціальність «Міжнародні відносини»,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)
Науковий керівник: **Гольцов А.Г.**

ТРАГЕДІЯ ГОЛОДОМОРУ: ВИКЛИК УКРАЇНСЬКІЙ ІДЕНТИЧНОСТІ

Голодомор постав трагедією неймовірного масштабу, забравши життя мільйонів українців, справивши важкий вплив на український народ та його ідентичність. Настільки глибоко врізавшись в національну свідомість, що наслідки відчуваються й сьогодні.

Радянська влада вживала низку заходів, аби привернути до себе корінне населення національних республік демонструючи відмінність від імперії в ставленні до їх національних культур, проводячи для цього політику “коренізації”. Зрозумівши, що “українізація” в 20-ті роки ХХ століття, замість нейтралізації національно-визвольних прагнень українського народу та

зміцнення більшовицької влади в УСРР, почала набирати потужних обертів, більшовики почали позбуватись такої серйозної загрози для режиму.

Репресії проти України склались з декількох етапів, де спочатку почалось винищення української інтелігенції, вчених та культурних діячів, що могли скласти опозицію до радянського режиму, а потім відбулось знищення відносно заможного селянства, проведена політика “колективізації”, яка призвела до руйнування селянських господарств та примусової конфіскації продовольства. Лише через десятки років було визнано, що Голодомор 1932-33 рр. був організований спеціально, за своїм характером і розмахом, рівнозначний геноциду, створений для того, щоб знищити українську націю як таку [1; с.82].

Голодомор призвів до втрати не тільки фізичних життів, але й культурних та історичних цінностей, адже було цілковито підірвано сили українського селянства [2; с. 389]. Саме села, що завжди були осередками збереження традицій, звичаїв та обрядів українців, зазнали найбільшого терору голодом через позбавлення всього продовольства. Багато знань було втрачено, оскільки вони передавалися з покоління в покоління. Але найбільшою втратою став непоправний психологічний вплив.

Спостереження за голодомором і власне переживання голоду призвели до серйозних психологічних травм, уцілілі селяни та їхні нащадки стикались та продовжують стикатись з важкими емоційними та психічними наслідками і досі. «Під час голоду світогляд людини деформується, з одного боку, у напрямку посилення та зміцнення суджень, теорій, переконань та вірувань, які в даних умовах «схвалюють» застосування заходів, здатних забезпечити їжею» [4; с.181]. В стані психологічного зламу люди були готові поступитись своїми принципами заради втамування голоду, на що при звичайних обставинах ніколи би не наважились. Дезорієнтація людей, буквально вибиття у них ціннісного фундаменту, поклала тяжкий тягар на українське суспільство та сформувала колективну пам'ять про страждання та втрати, і головне відчуття сорому. Саме тому вони не бажають говорити про свій травматичний досвід зі своїми нащадками, але демонструють наслідки травми через свою

поведінку. Голодомор приглушив відчуття індивідуалізму, яке раніше було виразним проявом ідентичності українського селянина. У свідомості селян надовго закріпився страх голоду і смерті, що призвело до виникнення політичної апатії і соціальної пасивності [3; с. 338].

Підважування чинників, які формують ідентичність людини, зробило їх вразливішими, призвело до формування комплексу меншовартості та підштовхнуло до підсвідомого бажання зникнути, позбутися української самості та стати кимось іншим. В подальшому відбувалось ще більше розмиття української ідентичності та її асиміляція. Так, з'явився термін «дружба народів», де виокремився «старший брат» – «великий російський народ», «перший серед рівних» [4; с. 173]. У другій половині 1930-х обов'язковими складовими «радянського патріотизму» вважалися: любов до «старшого брата», його культури, мови, історії. що допомогло росіянам, переселеним на спустошені Голодомором землі, відчувати себе господарями. І це ще один фактор, що вплинув на формування історичної пам'яті населення постгеноцидних територій.

Усвідомлення спільних трагедій українського народу – голодоморів, геноциду, страшних жертв, яких зазнала Україна, русифікації – важливий чинник консолідації нації, особливо на сучасному етапі [5; с. 106].

Отже, Голодомор був спланованим більшовиками актом геноциду проти українського народу та став одним із жахливих важелів впливу на українську ідентичність, відбиток якого помітний і досі.

Список використаних джерел:

1. Зубченко С. Голодомор як наслідок ідеології і методів комуністичного будівництва в Україні / Голодомор – геноцид 1932 – 1933 років як наслідок антиукраїнської політики сталінського режиму в СРСР (До 80 – річчя трагедії – масового винищення українського народу). Збірник науково-методичних матеріалів на допомогу вчителю. Відповід. редактор П.М. Чернега.– К., Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2012. – с.

2. Козловець М. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: Монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 558 с.
3. Мелешенко Т. Знищення української ідентичності у 20-30 роках ХХ століття та відображення цих процесів в історичній пам'яті. Тоталітаризм як система знищення національної пам'яті: збір. наук. пр. За матер. Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. Львів: Друкарня Львів. нац. мед. ун-ту імені Данила Галицького, 2020. С. 336–339.
4. Рева І. По той бік себе: соціально-психологічні та культурні наслідки Голодомору і сталінських репресій: Науково-популярне видання. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: К.І.С., 2019. – 272 с.
5. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія / М. Т. Степико. – К. : НІСД, 2011. – 336 с.

Чемер Софія Павлівна
студентка 2 курсу, групи МВ-22002Б
гуманітарно-педагогічного факультету
Науковий керівник: Гольцов А.Г.
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
м.Київ

ВПЛИВ ГОЛОДОМОРУ 1932-1933 РР. НА МІЖЕТНІЧНІ ВІДНОСИНИ В СРСР ТА ЙОГО НАСЛІДКИ ДЛЯ РІЗНИХ НАЦІОНАЛЬНИХ СПІЛЬНОТ

Голодомор 1932-1933 років був штучно створеною катастрофою, яка призвела до загибелі мільйонів людей, в основному в Україні. Він мав катастрофічний вплив на міжетнічні відносини в СРСР. Голодомор призвів до зростання недовіри та страху між різними національними групами. Українці, які були найбільшою жертвою голодомору, стали вважати, що інші народи, особливо росіяни, були причетні до їхнього страждання. Росіяни, зі свого боку, стали боятися українців, яких вони бачили як потенційних противників радянської влади. Голодомор також призвів до зростання національної ідентичності серед різних народів СРСР. Українці, які пережили голодомор, стали

ще більш усвідомлювати свою національну ідентичність. Вони стали бачити себе як окремий народ, який має свою власну історію та культуру [1, с.206].

Наслідки голодомору для різних національних спільнот. Голодомор мав різний вплив на різні національні спільноти в СРСР. Українці, які були найбільшою жертвою голодомору, зазнали найбільших втрат. За оцінками, від голоду в Україні загинуло близько 4 мільйонів людей, що становить близько 13% населення. Інші національні групи також зазнали втрат від голодомору, але в меншій мірі. У Росії загинуло близько 2 мільйонів людей, що становить близько 6% населення. У Білорусі загинуло близько 1 мільйона людей, що становить близько 3% населення. Голодомор також мав значний вплив на соціальний та економічний статус різних національних груп. Українці, які були найбільшою жертвою голодомору, втратили значну частину свого земельного господарства та худоби. Це призвело до їхнього економічного занепаду та послаблення їхнього соціального статусу. Голодомор також мав глибокий вплив на національну пам'ять різних народів. Він став важливою частиною історії всіх народів, які проживали в СРСР. Він має глибоке значення для формування національної ідентичності різних народів [2, с.368].

Особливості впливу голодомору на різні національні спільноти в СРСР. Ось деякі з особливостей впливу голодомору на різні національні спільноти в СРСР: Українські села були найбільш постраждалими від голодомору. У деяких українських селах загинуло до 80% населення. Це призвело до значних змін у соціальній структурі українських сіл. Голодомор призвів до зростання українського націоналізму. Українці, які пережили голодомор, стали ще більш усвідомлювати свою національну ідентичність. Вони стали бачити себе як окремий народ, який має свою власну історію та культуру. Голодомор призвів до зростання недовіри та страху між українцями та іншими народами СРСР. Українці, які пережили голодомор, стали вважати, що інші народи, особливо росіяни, були причетні до їхнього страждання. Росіяни, зі свого боку, стали боятися українців, яких вони бачили як потенційних противників радянської влади [3, с.1-7].

Висновки: Голодомор 1932-1933 років був жахливою трагедією, яка мала глибокий вплив на міжетнічні відносини в СРСР. Він призвів до зростання недовіри та страху між різними національними групами, а також до зростання національної ідентичності серед різних народів.

Використані джерела:

1. Дзюба, І. Голодомор. Трагедія України. Київ: Смолоскип.(1988), с. 304.

2. Мацюк, В. Голодомор. Голодомор 1932-1933 років в Україні: монографія. Київ: Критика.(2008), с.448.
3. Мацюк, В. Наслідки голодомору 1932-1933 років для різних національних спільнот в СРСР. Наукові записки Національного університету "Острозька академія", 28(3), 169-175, с.1-7.

Криворучко Вікторія Георгіївна,

студентка IV курсу
групи МВ-200016, спеціальності «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
Національний університет біоресурсів та
природокористування України
(м. Київ, Україна)

Науковий керівник: доктор політичних наук

Гольцов А.Г.

ГОЛОДОМОР ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЛІТИКИ СТАЛІНІЗМУ

Голодомор 1932-1933 років в Україні, одна з найтрагічніших сторінок історії ХХ століття, став не просто гуманітарною катастрофою, але й потужним інструментом політики сталінізму. Цей період в історії України викриває жорстоку реальність тоталітарного режиму, який використовував голод як засіб репресій та політики геноциду стосовно української нації.

Сталін виявляв глибоке побоювання щодо можливості контрреволюційних рухів, особливо акцентуючи увагу на Україні через її сильні націоналістичні та сепаратистські настрої, а також через виражений озброєний опір насильницькій колективізації. Страх перед контрреволюцією виявлявся не лише в Україні, а й серед противників колективізації у самій Москві. Особливу підозру в Сталіна викликала українська національно орієнтована інтелігенція, яку він часто розглядав як «агентів Польщі». У цьому контексті, Голодомор став для нього інструментом боротьби з потенційною контрреволюцією, зокрема в Україні, де він вважав такий ризик найвищим. “Для припинення розвитку українського національного руху російська держава заборонила українські організації у “громадській та політичній сферах, щоб уникнути політичної нестабільності” [1, с. 35].

Використання військової сили для контролю України було одним із ключових елементів сталінської політики. Введення майже мільйона солдатів на територію України не тільки під комуністичними, але й під імперіалістичними гаслами, свідчить про спрямованість Радянської влади на підкорення і експлуатацію українських ресурсів.

Економічна та політична експлуатація України в радянський період відображає суттєвий потенціал України в галузі господарства, який був використаний Сталіним для задоволення потреб Радянського Союзу. Україна

мала значний аграрний та промисловий потенціал, який став ключовим елементом в економічних планах Сталіна.

Аграрний сектор України був особливо важливим для Сталіна. Україна традиційно відома як "житниця Європи", завдяки своїм родючим чорноземам, які є ідеальними для вирощування зернових, особливо пшениці та кукурудзи. Це робило Україну стратегічно важливим регіоном для забезпечення хлібом не тільки місцевого населення, але й інших регіонів СРСР.

Промисловий потенціал України також мав велике значення. Україна була багата на мінеральні ресурси, зокрема на вугілля та залізну руду, що були необхідні для розвитку важкої промисловості. Донбас став одним із головних центрів видобутку вугілля, а Кривий Ріг – центром залізорудної промисловості. Ці ресурси були критично важливими для промислового зростання та військово-промислового комплексу СРСР.

Енергетичні ресурси України, включаючи вугілля та нафту, також відігравали важливу роль в радянській економіці. Енергія була необхідна для підтримки швидкого промислового розвитку, особливо в період індустріалізації.

Сталінська політика щодо України полягала у привласненні цих ресурсів без урахування потреб місцевого населення. Це не тільки спотворило економічний розвиток України, але й призвело до гуманітарних катастроф, таких як Голодомор. Україна була змушена спеціалізуватися на виробництві зернових, часто за рахунок власних потреб у продовольстві, а її промислові та енергетичні ресурси були використані для задоволення потреб інших регіонів СРСР.

Таким чином, економічний та господарський потенціал України став об'єктом інтенсивної експлуатації в радянські часи, що мало далекосяжні наслідки як для економічного розвитку країни, так і для добробуту її населення.

Голод як наслідок державної політики: Голодомор не виник випадково чи як результат природних катастроф. Він був безпосередньо спровокований державною політикою Сталіна і став неминучим результатом тоталітарного режиму, який прагнув знищити будь-які форми автономії.

Сталінська політика як війна проти України: Колективізація та хлібозаготівлі, що здійснювалися за принципом воєнної акції, стали частиною цієї війни. Сталін свідомо пішов на виголодження українського населення, вважаючи ці жертви виправданими для досягнення своїх цілей.

Національна політика та вплив на селянство: Сталінська політика щодо національних республік, особливо України, мала на меті придушення національної ідентичності та експлуатацію сільськогосподарських ресурсів. Номінальна політика коренізації не вирішувала реальних проблем селянства, служачи лише фасадом для подальшої експлуатації. За результатами виборів до Всеросійських установчих зборів, українські соціалісти (УПСР, УСДРП, УПСФ) здобули 53 відсотки всіх голосів у 8 українських губерніях та додаткові 15 відсотків по спільних списках українських і російських соціалістів-революціонерів. Більшовики отримали 112 [2, с. 170].

Система розподілу ресурсів як інструмент контролю: Радянська система розподілу продовольства створювала нерівність у доступі до ресурсів між

міським та сільським населенням. Селяни, які не входили в централізовану систему постачання, опинилися у вкрай складних умовах, що призвело до масового голоду. «...Колективізація вже почалася у 1931 році. ...Як совети твердять, що то неврожай був, то неправда. Урожай був на все як на збіжжя, так і на овочі, так і на городину. На все був великий рожай. ...Вони приїжджали і викачували хліб у людей...» [Теодора Тріпняк, 3, с. 832].

Враховуючи ці факти, Голодомор можна розглядати як частину більш широкої політики Сталіна, яка спрямовувалася на політичне та економічне придушення України, використання її ресурсів для розвитку Радянського Союзу, а також на знищення української національної ідентичності. Голодомор, таким чином, став не лише трагедією величезних масштабів, але й потужним символом зловживання владою та людської жорстокості в умовах тоталітарного режиму.

Використана література:

1. Еплблом, Енн. Червоний голод. Війна Сталіна проти України Червоний голод. Війна Сталіна проти України. Наш Формат, 2008. 440 с.
2. Jurij Borys. The Sovietization of the Ukraine, 1917-1923. Едмонтон, 1980. 515 с.
3. Великий голод в Україні 1932-33 рр.: у IV томах / за ред. Мейс, Джеймс. К.5 Вид. дім „Києво-Могилянська академія”, 2008. 840 с.

Бикодір Нікіта Ярославович, студента ІV курсу групи МВ-200016, спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Національний університет біоресурсів та природокористування України
(м. Київ, Україна)
Науковий керівник: **Гольцов А.Г.**

ГОЛОДОМОР 1932-1933 рр. ЯК СПРОБА РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ ЗНИЩИТИ УКРАЇНУ

Голодомор, також відомий як Великий український голод, був штучним голодом у Радянській Україні в 1932-1933 роках, який забрав життя мільйонів українців. Голодомор був частиною більш масштабного радянського голоду 1930-1933 років, який охопив основні зерновиробничі райони Радянського Союзу.

Хоча науковці сходяться на думці, що причиною голоду була людська вина, питання про те, чи є Голодомор геноцидом, залишається дискусійним.

Деякі історики приходять до висновку, що голод був навмисно сконструйований Йосипом Сталіним, щоб ліквідувати український рух за незалежність. Інші вважають, що голод був насамперед наслідком швидкої радянської індустріалізації та колективізації сільського господарства.

Політика примусової колективізації, запроваджена радянським урядом, мала на меті ліквідувати індивідуальне сільське господарство і замінити його колективними господарствами (колгоспами). Конфіскація зерна та іншої сільськогосподарської продукції в українських селян призвела до серйозного порушення традиційної системи ведення сільського господарства. Радянський уряд під керівництвом Сталіна навмисно конфісковував зерно та інші продукти харчування в Україні, залишаючи населення без достатнього прожитку. Зернові квоти були встановлені нереально високими, що призвело до масових конфіскацій і залишило українців без достатньої кількості їжі, щоб прогодувати себе.

Багато хто розглядає Голодомор як частину більш широких зусиль радянського уряду, спрямованих на придушення української національної ідентичності та прагнення до незалежності. Українське селянство, особливо заможні та незалежні селяни (куркулі), стали мішенню для радянського уряду через масові арешти, депортації та страти. Інтелігенція, культурні діячі та всі, хто сприймався як загроза радянському контролю в Україні, також були репресовані.

Як висновок, можу сказати що Голодомор мав глибокий і тривалий вплив на українське суспільство, призвівши до демографічного дисбалансу, травми та глибокої недовіри до центральної влади. Пам'ять про Голодомор залишається важливим аспектом української національної ідентичності, а зусилля, спрямовані на визнання його геноцидом, набрали обертів після здобуття Україною незалежності в 1991 році. Отже, Голодомор 1932-1933 років є темною сторінкою в історії України, позначеною спустошливим голодом, який забрав життя мільйонів людей. Докази переконливо свідчать про те, що ця трагедія була не просто наслідком природних факторів, а скоріше

цілеспрямованою і систематичною спробою радянського уряду під керівництвом Йосипа Сталіна знищити Україну. Цілеспрямовані дії проти селянства, серця української культури і традицій, відображали прораховану стратегію викорінення елементів, які сприймалися як загроза радянському контролю. Придушення опозиції, цензура та пропаганда ще більше підкреслюють зрежисований характер Голодомору. Заперечення та викривлення радянським урядом справжніх причин голоду свідчить про свідоме намагання приховати масштаби трагедії як всередині країни, так і на міжнародній арені.

Церінг Єлизавета Андріївна,
студентка 4-го курсу, групи МВ-200016
гуманітарно-педагогічного факультету
Науковий керівник: Гольцов А. Г.
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ

СМЕРТЕЛЬНИЙ ЗАДУМ СТАЛІНА: ШТУЧНИЙ ГОЛОДОМОР І УКРАЇНСЬКА ТРАГЕДІЯ

Менш, ніж за один рік, а саме з 1932 по 1933 рік, в Україні загинуло 3,9 мільйона осіб [1]. Майже 4 мільйони людей, і це тільки за офіційними даними. Для порівняння, населення столиці України, міста Київ, становить 2 950 702 (за даними за 2022 рік). Тільки уявіть, що приблизно за 8 місяців населення Києва повністю вимерло.

Голодомор, термін, що походить від українських слів, які означають "вбивати голодом", залишається моторошною сторінкою історії, яка вимагає нашого пильного вивчення.

В основі цієї трагедії лежить авторитарне правління Йосипа Сталіна, політика і дії якого відіграли ключову роль у катастрофі. Централізуючи сільськогосподарське виробництво через колективізацію, Сталін прагнув встановити контроль над Україною і придушити будь-яке інакомислення. Насильницька колективізація призвела до конфіскації зерна та худоби, зануливши народ у штучний голод.

Одним із ключових документів, що відображає політику Сталіна, є Закон «Про п'ять колосків» [2] - радянський акт 1932 року, що криміналізував розкрадання соціалістичної власності, включаючи продукцію колгоспів. Цей закон ефективно забороняв українським селянам брати навіть невелику кількість зерна для особистого споживання, погіршуючи умови голоду. "Указ 7-8" розкриває директиви радянського керівництва, що явно вказували на конфіскацію зерна українських селян, поглиблюючи голод і призводячи до руйнівних наслідків.

Розглядаючи ключові історичні події, ми простежуємо послідовність рішень, які перетворили регіон, відомий як "житниця Європи", на спустошений ландшафт відчаю. Голодомор не був наслідком стихійних сил, а скоріше навмисним актом. Такі події, як Закон про Голодомор, що криміналізував заготівлю продовольства як акт саботажу, поставили український народ на межу вимирання.

У відчаю, що охоплював країну, поширювався канібалізм через відсутність їжі, покликаний населення виживати за будь-яку ціну. Такий апокаліптичний акт став свідченням не лише про нестерпні страждання, але й про повне відчуження влади від гуманітарних принципів, розкриваючи глибокий моральний розкол в тоталітарному режимі.

Відповідальність Сталіна за Голодомор не може бути применшена. За допомогою пропаганди та заперечення диктатор намагався приховати справжню природу голоду, але докази є неспростовними. Це дослідження висвітлює моральну та юридичну відповідальність Сталіна за смерть мільйонів

українців, підкреслюючи масштаби трагедії та її тривалий вплив на колективну пам'ять української нації.

Варто вказати цитату радянського дисидента та публіциста Ігора Буніча [3]: *«Якщо порівняти ці події з гітлерівським геноцидом євреїв, то треба визнати, що нацисти були набагато гуманнішими у власній країні. Ворог був визначений чітко. Якщо ти єврей — ти ворог, якщо ні, то ні. Як пощастило народитися. Такі ж ярлики, як „буржуй“, „ворог народу“, „кулак“, „підкуркульник“ та інші — могли бути навішені на кого завгодно і в будь-якій кількості. У цьому й полягає головна відмінність масового терору від терору вибраного.»*

Отже, Голодомор в Україні (1932-1933 рр.) був штучним голодом, організованим Йосипом Сталіном за допомогою таких політик, як примусова колективізація та конфіскація зерна. Свідома відмова в гуманітарній допомозі посилювала страждання, що призвело до мільйонів смертей. Роль Сталіна в цій трагедії добре задокументована, вона визначила історичну динаміку відносин між Росією та Україною. Голодомор слугує суворим нагадуванням про наслідки авторитарного правління, впливаючи не лише на двосторонні відносини, але й на глобальне сприйняття радянської спадщини.

Використані джерела:

1. Голодомор в Україні. 10 головних фактів URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-55061222>
2. 1932 – ухвалено закон «про п'ять колосків» URL: 1932 – ухвалено закон «про п'ять колосків» (uinp.gov.ua)
3. Сталінські репресії URL: https://tsdea.archives.gov.ua/usefond/f_23/153-05/stoj/uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96_%D1%80%D0%B5%D0%BF%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%96%D1%97.html

Сивириненко Анастасія Володимирівна

студентка 2 курсу, групи МВ-22002Б

гуманітарно-педагогічного факультету

Науковий керівник: Гольцов А.Г.

Національний університет біоресурсів і

природокористування України

м.Київ

МІЖНАРОДНА РЕАКЦІЯ НА ГОЛОДОМОР 1932-1933 рр.: РЕАКЦІЯ СВІТОВОЇ СПІЛЬНОТИ ТА ПОЛІТИЧНИХ ЛІДЕРІВ

Міжнародна реакція на Голодомор 1932-1933 років в Україні визначена не лише масштабом трагедії, але й складністю політичного контексту. Аналізуючи реакцію світової спільноти та політичних лідерів, можна виявити декілька ключових аспектів. Багато країн та міжнародних організацій обирали стратегію мовчання або нейтралітету. Велика Британія, США та Франція, не дивлячись на власні інформаційні джерела про Голодомор, утримувалися від рішучих дій.

Слід відзначити, що активна реакція деяких політичних діячів була обмежена реаліями міжнародної політики того часу. Наприклад, Леон Троцький, усвідомлюючи страхітливі наслідки Голодомору, стикався з обмеженнями у власних можливостях впливу на події. Варто відзначити позитивні аспекти, такі як деякі ініціативи громадських організацій та індивідуальних активістів. Гуманітарні місії та фонди, такі як Американський Червоний Хрест, намагалися надавати допомогу постраждалим в Україні, незважаючи на складні умови.

Голодомор 1932-1933 років, що забрав мільйони людських життів в Україні, комуністичний режим добре спланував, чітко реалізував, а далі будь-що

намагався приховати правду про цей злочин, назавжди знищити бодай крихти пам'яті про нього. [1, с.4]

Інформація про Голодомор стала доступною затримано і поступово, оскільки радянський уряд активно приховував цю трагедію. Перші сигнали про серйозні проблеми в Україні з'явилися вже в середині 1930-х років, але реальний обсяг та страхітливі наслідки голоду стали більш відомими у світі лише з часом. Очевидці та втікачі: Перші свідчення та звіти про Голодомор надходили від тих, хто вдалися до інших країн. Очевидці подій та емігранти стали джерелами інформації. Журналісти та іноземні спостерігачі: Деякі іноземні журналісти та спостерігачі, які мали можливість перебувати в СРСР, також спробували донести до світу інформацію про голод та гуманітарні кризи. Гуманітарні організації: Деякі гуманітарні організації, такі як Американський Червоний Хрест, ініціювали гуманітарні місії та намагалися надати допомогу. Це допомагало привернути увагу світу до проблеми. Поступове відкриття архівів: З часом, після розпаду Радянського Союзу, розкриття архівів та доступ до історичних матеріалів дозволили краще розуміти масштаби та наслідки Голодомору.

Таким чином, інформація про Голодомор поширювалася поступово через ряд каналів, і лише з часом світова громадськість стала повніше усвідомлювати цю трагедію. Радянська влада злочинно замовчувала факт голоду. Жодної офіційної згадки про цю жахливу трагедію не було зроблено. Офіційно голоду не було. Керівництво СРСР свідомо дезорієнтувало світову громадськість. У січні 1933 р. Нарком закордонних справ СРСР М. Литвинов зробив спеціальну заяву про відсутність голоду в країні. Режим відмовився від зовнішньої допомоги. [2, с.18]

Львів та Галичина, перебуваючи під польським пануванням, стали одними з джерел інформації про голод в Україні. Це інформування було важливим кроком для привертання уваги світу до трагедії. Дії Львова та Галичини щодо організації допомоги голодуючим свідчать про важливий аспект міжнародної реакції. Ці ініціативи підсилили усвідомлення та мобілізацію громадськості в

інших країнах. Важливою частиною міжнародної реакції стала активна участь Української греко-католицької церкви в розкритті інформації та наданні допомоги. Голос церкви мав велику вагу у формуванні світового реагування на Голодомор. Львів – Галичина, яка у 30-х роках минулого століття була під пануванням Польщі, інформувала світ про страшний голод у Великій Україні, організовувала допомогу голодуючим, українці вдавались і до більш радикальних протестів. Потужним був голос Української греко-католицької церкви.

Як політичні лідери реагували на Голодомор ? Багато країн виражали обурення, але деякі утримувались від рішучих дій, оскільки боялися погіршити вже напружені міжнародні відносини.

Наприклад, у США президент Франклін Рузвельт вибірково ізолював голодомор від своєї зовнішньої політики, можливо, частково через спроби встановлення дипломатичних відносин з Радянським Союзом.

Британія також зберігала обережний підхід, оскільки вона вестила переговори щодо торгівлі з СРСР та стурбована можливим втратженням дипломатичних переваг.

Уряд Німеччини та Італії приймали важливу роль у відсутності рішучої реакції на голодомор. Адольф Гітлер та Беніто Муссоліні вибирали неутручання у внутрішні справи Радянського Союзу, спираючись на свої політичні та ідеологічні інтереси.

Також, Ліга Націй, хоча висловлювала занепокоєння, не вжила ефективних заходів для допомоги. Здебільшого це пов'язувалося з політичними обставинами та внутрішніми суперечностями серед країн-членів Ліги Націй.

Висновок: міжнародна реакція на голодомор 1932 року відображала складність політичних відносин та зіткнення інтересів між країнами. Багато політичних лідерів, хоча висловлювали обурення страшними розмірами трагедії, стикалися з політичними вагомими виборами, які впливали на їхні дії. Зокрема, країни, які вели торгівлю чи вели дипломатичні переговори з Радянським Союзом, були обережні у вираженні критики. Наприклад, США та

Велика Британія, дбаючи про свої власні інтереси, утримувалися від рішучих заходів, боячись погіршення відносин з Кремлем. Ліга Націй, яка мала реагувати на такі глобальні проблеми, також не змогла прийняти конкретних заходів через внутрішні суперечності між своїми членами та відсутність єдиної стратегії.

Отже, хоча світ виражував обурення, міжнародна реакція на голодомор 1932 року залишилася приглушеною і обмеженою політичними та економічними факторами.

Література

1. Файзулін, Я. Репресовані щоденники. Київ: Фенікс. 2018. 352 с.
2. Верстюк, В. Голодомор, геноцид українського народу 1932-1933. Київ: Український інститут національної пам'яті. Видавництво імені Олени Теліги. 2008. 25с.

Ницька Діана Віталіївна

Студентка 1 курсу, спеціальність “Філологія”

Гуманітарно-педагогічний факультет

Голодомор 1932-1933 років: Геноцид українського народу

В історії бурхливого ХХ-го століття Голодомор 1932-33 років в Україні посідає особливе місце.

Перший масовий голод, що розпочався відразу ж після закінчення громадянської війни та придушення української революції, охопив значну частину України: Запорізьку, Донецьку, Катеринославську, Миколаївську, Одеську губернії. Причини його частково мали об'єктивний характер - посуха 1921 року, економічні наслідки першої світової та громадянської воєн. Але найголовнішими чинниками стали: крах сільськогосподарської практики тодішнього режиму, скорочення посівних площ у колишніх хлібородних районах внаслідок політики воєнного комунізму, директивні методи компартійного керівництва, яке розподіляло наявні продресурси на користь промислових центрів, передусім тих, що знаходилися поза межами України.

Голод 1932-33 років охопив ті ж самі регіони України, але цього разу його спричинили, насамперед, політичні чинники. Голодомор 1932-1933 рр. був не

випадковим явищем природного чи соціального походження, а наслідком цілеспрямовано застосованого тоталітарною владою терору голодом, тобто геноцидом.

Масове фізичне винищення українських хліборобів штучним голодом було свідомим терористичним актом сталінської політичної системи проти мирних людей, проти українців як нації і, зокрема, проти селян як класу. Внаслідок чого зник не тільки численний прошарок заможних і незалежних від держави селян-підприємців, але й цілі покоління землеробського населення. Було підірвано соціальні основи нації, її традиції, духовну культуру та самобутність. Головною метою організації штучного голоду був підрив соціальної бази опору українців проти комуністичної влади та забезпечення тотального контролю з боку держави за всіма верствами населення.

За розпорядженнями уряду, заборонялась будь-яка торгівля в сільській місцевості, призупинялося продовольче постачання сіл, переслідувалося та каралося на 10 років ув'язнення розстріл будь-яке використання хліба для оплати праці в районах, що не виконали хлібозаготівельних планів, запроваджувалася система натуральних штрафів, товарних репресій. Питома вага українського зерна в загальносоюзному обсязі хлібозаготівель сягала більше третини, а по окремих регіонах перевищувала планові завдання для Північного Кавказу, Центрально-Чорноземного регіону, Казахстану та Московської області разом узятих.

Наслідки Голодомору

Коли дослідники говорять про Голодомор 1932-33 рр., мається на увазі період з квітня 1932 по листопад 1933 рр. Саме за ці 17 місяців, тобто, приблизно за 500 днів, в Україні загинули мільйони людей. Пік голодомору прийшовся на весну 1933 року. В Україні тоді від голоду вмирало 17 людей щохвилини, 1000 - щогодини, майже 25 тисяч - щодня...

Найбільш постраждали від голоду колишні Харківська і Київська області (теперішні Полтавська, Сумська, Харківська, Черкаська, Київська, Житомирська). На них припадає 52,8% загиблих. Смертність населення тут перевищувала середній рівень у 8-9 і більше разів.

У Вінницькій, Одеській, Дніпропетровській рівень смертності був вищий у 5-6 разів. У Донбасі - у 3-4 рази. Фактично, голод охопив весь Центр, Південь, Північ та Схід сучасної України. В таких же масштабах голод спостерігався у тих районах Кубані, Північного Кавказу та Поволжя, де жили українці.

Дослідники називають різні цифри загиблих під час голодомору: 5, 7, 9 та 10 мільйонів. Але, в будь-якому випадку, мова йде про МІЛЬЙОНИ безневинних жертв. А з урахуванням непрямих жертв (внаслідок повного фізичного виснаження, тифу, кишково-шлункових отруєнь, канібалізму, репресій, самогубств на ґрунті розладу психіки та соціального колапсу), за приблизними підрахунками, голодомор забрав життя 14 мільйонів людей.

Глибокий слід, залишений Голодомором 1932— 1933 рр. в історії України, накладається на слід від інших трагедій, що випали на долю українського народу у ХХ столітті. Громадянська війна і голод 1921-23 років, репресії 1937-1938 років, війна 1941- 45 рр., німецька окупація і Голокост, голод 1946-1947 рр... Однак якщо потрібно і взагалі можливо зважити наслідки багаторазових потрясінь, гуманітарні наслідки Голодомору не зрівняються ні з чим.

Міжнародні аспекти визнання Голодомору як геноциду

Поняття „геноцид” було введено у міжнародно-правове поле лише ухваленою 11 грудня 1946 року резолюцією 96(І) Генеральної Асамблеї ООН, яка визначила: “Згідно з нормами міжнародного права, геноцид є злочином, який засуджує цивілізований світ і за здійснення якого головні винуватці мають бути піддані покаранню”.

9 грудня 1948 року ГА ООН одногolosно прийняла „Конвенцію про попередження злочину геноциду і покарання за нього”, яка набула чинності з 12 січня 1951 р.

У статті І Конвенції проголошується: „Сторони, які домовляються, підтверджують, що геноцид, незалежно від того, чи здійснений він у мирний або воєнний час, є злочином, який порушує норми міжнародного права, і проти якого вони зобов’язуються вживати заходи попередження і карати за його здійснення”. Стаття ІІ подає визначення геноциду: „Дії, здійснювані з наміром знищити повністю або частково будь-яку національну, расову або релігійну групу як таку». Під знищенням розуміється:

- вбивство членів групи;
- заподіяння серйозних тілесних ушкоджень або розумового розладу членам групи;
- навмисне створення життєвих умов, розрахованих на цілковите або часткове фізичне знищення її;
- вжиття заходів, розрахованих на попередження дітонароджуваності у середовищі такої групи і, нарешті, д) насильницька передача дітей з однієї людської групи в іншу”.

Організація Об’єднаних Націй, як колективний голос міжнародного співтовариства, покликаний стояти на сторожі поваги до універсальних прав і свобод людини, також має сприяти донесенню правди про пережите українським народом лихоліття. Забезпечення схвалення відповідного документа в ООН – є одним із основних завдань нашої держави.

В рамках своєї діяльності як на двосторонньому, так і багатосторонньому рівнях Україна виступає за встановлення історичної правди і вшанування міжнародним співтовариством пам’яті про мільйони українців, котрі були цілеспрямовано знищені сталінським режимом.

Світ, де тоталітаризм у тих чи інших формах продовжує існувати, повинен знати правду про Голодомор, адже ці знання дозволять йому уникнути подібних трагедій у майбутньому.

Разом з тим, слід чітко усвідомлювати, що активність України в контексті забезпечення міжнародного визнання Голодомору 1932-33 рр. геноцидом українського народу не спрямована проти жодної нині існуючої держави. Це, зокрема, означає, що відповідна резолюція, прийнята в рамках будь-якої міжнародної організації, не передбачатиме жодних фінансових наслідків.

**Дементьєва Вікторія
Вікторівна**
студент 1 курсу,
спеціальність «Садівництво
плодовоовочівництво та
виноградарство»,
факультет агробіологічний

ГОЛОДОМОР-ГЕНОЦИД ЯК ЧИННИК РУЙНАЦІЇ ТРАДИЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНЦІВ

Український народ завжди славився своєю багатою культурною спадщиною та глибокими традиціями. Проте, 20-те століття стало періодом важких випробувань для українського народу. Однією з найбільших трагедій української історії був Голодомор, який не лише призвів до масового голоду та смерті, але й суттєво позначився на традиційній культурі українців.

I. Контекст Голодомору-геноциду

Голодомор 1932-1933 років в Україні був результатом серії політичних та соціальних реформ, проведених комуністичним режимом Сталіна. Однією з головних причин страшного голоду була колективізація сільського господарства та конфіскація хліба, що призвело до масової смертності серед сільського населення України.

II. Вплив Голодомору на традиційну культуру

Втрата народних звичаїв та обрядів: Голодомор призвів до втрати багатьох народних свят, обрядів та традицій, оскільки сільське населення було вимушене відмовитися від цих обрядів у зв'язку з боротьбою за виживання.

Спадщина втрачених поколінь: Багато молодих людей померли від голоду під час Голодомору, що призвело до втрати потенційних носіїв традиційної культури. Інших молодих людей відірвали від свого родинного гнізда, і вони втратили зв'язок з традиціями свого народу.

Зміни в харчуванні та кулінарії: Голодомор спричинив зміни в харчуванні, оскільки багато традиційних страв стали недоступними через відсутність продуктів. Багато українців були вимушені переходити на менш смачні та неситні страви.

III. Відродження культурної спадщини після Голодомору

Хоча Голодомор запустив серйозні виклики традиційній культурі українців, український народ виявив надзвичайну стійкість та відновив свою культурну спадщину. Ось декілька шляхів, якими це стало можливим:

Спадщина в мистецтві і літературі: Багато видатних українських письменників та митців відобразили Голодомор у своїх творах, що допомогло зберегти пам'ять про цю трагедію та підтримати національний дух.

Поновлення народних обрядів: Після скорботного періоду, пов'язаного із Голодомором, багато українців почали відновлювати свої народні обряди, свята та традиції, відновлюючи зв'язок з культурою свого народу.

Освіта та дослідження: Українці стали активніше вивчати свою історію та культуру, включаючи трагічний період Голодомору. Це сприяло збереженню пам'яті про цю подію та підтримало розвиток української культури.

IV. Висновок

Голодомор-геноцид 1932-1933 років справив значний вплив на традиційну культуру українців, призводячи до втрати народних обрядів, змін у харчуванні та загибелі молодих поколінь. Проте українці виявили надзвичайну стійкість та відновили свою культурну спадщину через мистецтво, літературу, відновлення традицій та освіту. Голодомор залишив глибокий слід у серцях українців, але також сприяв збереженню та відродженню їхньої культурної спадщини.

Гейко Тетяна Миколаївна,

канд.філолог.наук, доцент кафедри романо-германських мов,

Національного університету імені Тараса Шевченка

THE EUROPEAN DIMENSION OF UKRAINIAN IDENTITY

Ukrainian identity is neither national nor ethnic. National – because it is not limited to the borders of the state of Ukraine, and in a certain respect is identical to the civic identity as a phenomenon of a political nation. Ethnic – because, firstly, the value system of the Ukrainian ethnos, its culture, customs, and rituals are not universally accepted, and secondly, Ukrainians are not just an ethnos, one of many that lives on the territory of Ukraine, and the ethnos is titular, which gives the name of the country, state and its symbols. Ukrainian identity is also shared by representatives of the numerous diaspora – both Western and Eastern. In addition, Ukraine, like all countries, also has its own unique natural and socio-cultural identity, on the basis of which both its domestic and international image and brand are formed.

However, the consolidating basis of any society, including Ukraine, is a national identity – the identification of oneself as a person with a certain community, its symbols, values, history, territory, culture, state and legal institutions, political and economic interests. Moreover, it is about accepting this identity not only on a purely rational level, but also on an emotional, semantic and mythological level.

In Ukraine, the problem of national identity has its own characteristics, caused primarily by a long period of statelessness, the territories of modern Ukraine being under the control of various empires and state entities, and the long-term linguistic and cultural assimilation of the Ukrainian population.

Therefore, ethnic and national identity have different degrees of stability. The ethnic identity of individuals is determined by their origin, belonging to a certain community and is a fact that they cannot always change. The choice of national identity is determined by political, economic, social and historical factors, which

makes it situational and dynamic. Ethnic identity, on the other hand, is characterized by signs of permanence, as it is based on common culture and origin, which are permanent and unchanging. On the contrary, collective identities are not innate (immanently inherent in the individual) phenomena. They can form, change and disappear under the influence of various political, economic and socio-cultural factors. This is especially true in the era of globalization. The entry of states into supranational entities is accompanied by a gradual change in the structure and hierarchy of collective identities, a correction of people's value and worldview attitudes, a change in symbolic and semantic systems, shifts in the axis of coordinates «own-foreign-compatriot-brother», etc.

It should be noted that the Ukrainian national identity is at the stage of formation and is passing through a stage that developed European nation-states passed during the modern period. For most of them, it ended with the creation of a permanent national identity. As for the Ukrainian identity, it is still an «unfinished project». Right now, according to some researchers, a national narrative is being formed in Ukraine, a national informational-communicative, cultural-symbolic space is being created, and other processes characteristic of the period of national identity creation are taking place. In fact, we are observing the formation of the Ukrainian national «imagined community», which also has deep historical and socio-cultural roots.

If by identity we understand a certain stability of individual, socio-cultural, national or civilizational parameters, their self-identity, then it is obvious that the core of identity is not human communications, but traditional, national culture, for which the expansion of communications, the formation of a network society is a very difficult test. The main means of preserving identity is the dialogue and continuity of cultures, and not just the impersonal communication of individuals. However, today such a general answer is no longer comprehensive, since the dialogue itself and the continuity of cultures will be complicated in the event of an identity crisis or its rapid changes, as well as in a situation of pluralization of identities. This applies to an individual, a community of people, and a specific society.

The determining condition for the formation of national identity is a positive perception by citizens of their nation, country, and state.

Therefore, if we talk about the European choice of Ukraine, it is a nationwide choice of a certain system of values: individual entrepreneurship, professionalism, corporatization, the rule of law and law, dynamic ethics and culture, procedures for peaceful achievement and maintenance of civil harmony, etc. Values are a Western term that means available debatable and constantly updated qualities that a person freely chooses in his life, from which he constructs the meaning of his life. The main characteristics of values are mobility and rational character, the possibility of unsystematic association. Values are basic for the Atlantic civilization, whose geopolitical space is spread around the Atlantic Ocean (USA, Western Europe). Value is a special meaning of a particular object for a person, for his cognitive or practical-transformative activity based on acquired knowledge. So, outside of human subjectivity, the category of value has no meaning. After all, the phenomena of reality by themselves, without their perception and evaluation by a person, have no value.

Ukraine's European choice is a choice of Western values against the repressive totalitarian ideology (whether class or national-patriotic). Ukraine's European identification choice is a cultural-political choice, not a geopolitical one. In any case, its consequence is the long-term strategy of the country's civilizational development. The level of this choice is a choice between two types of culture, two cultural types of civilization, one of which will survive and exist, maybe even after 300 years. Therefore, the geopolitical choice is for a decade, the cultural-political choice is for a century.

Йожиця Дар'я Олександрівна,
студентка 1 курсу, спеціальність
«Психологія»,
гуманітарно-педагогічний факультет

**ГОЛОДОМОР 1932-1933 РОКІВ В УКРАЇНІ – ТРАГІЧНА
СТОРІНКА ІСТОРІЇ**

Голодомор 1932-1933 років в Україні є однією з найбільш трагічних сторінок історії не тільки України, але й світової історії загалом.

Голодомор 1932–1933 рр. – штучно організований та умисно підтримуваний тоталітарним комуністичним режимом голод в Україні (а також окремих частинах Росії та Казахстану) з метою придушення антирадянських настроїв та виступів проти колективізації на селі.

Втрати України внаслідок Голодомору склали близько 4,5 млн осіб, з яких понад 3,9 млн – померлими від голоду і 0,6 млн – ненародженими. Понад 90% загиблих були етнічними українцями.

Понад 20 країн визнали голод в Україні 1932-33 рр. геноцидом української нації. Однак це питання досі викликає запеклі дискусії серед істориків та політиків.

На думку більшості істориків, причиною виникнення в Україні та інших частинах СРСР голоду 1932-33 років стала примусова і репресивна для селян політика хлібозаготівлі, яку провадила комуністична влада.

Пройдуть роки, минуть десятиліття, а трагедія 1933 року все одно хвилюватиме серця людей. І тих, кого вона зачепила своїм чорним крилом, і тих, хто народився після тих страшних років. Вона завжди буде об'єднувати всіх живих одним спогадом, одним сумом, однією надією.

Озиратися в минуле треба кожному. Треба осмислити власне минуле, зрозуміти його, бо історія повторюється. І коли люди не зроблять сьогодні висновків, то вони будуть ходити по колу.

Нині доля Батьківщини в наших руках. Аби трагедії народу ніколи не повторилися необхідно, щоб Наші руки були міцними, надійними, голови – світлими, а серця – благородними.

Проаналізувавши велику кількість джерел, я можу дійти висновку, що з філософської точки зору, можна розглядати Голодомор як результат тоталітарного режиму, який намагався контролювати та маніпулювати не лише економікою, але й суспільством в цілому. Колективізація призвела до конфіскації продуктів у сільськогосподарських господарствах та позбавлення

селян права на власність. Влада намагалася зламати супротив українського народу та піддати його під контроль Кремля.

З погляду філософії прав людини та соціальної справедливості, Голодомор є порушенням базових прав людини на життя та належне харчування. Анігіляція мільйонів невинних людей внаслідок штучно створеного голоду свідчить про безглуздість та жорстокість політики режиму.

Голодомор також можна розглядати як атаку на культурну та національну ідентичність українського народу. Спроба піддати селянське населення під контроль, позбавити його традицій та самобутності, вибудувати новий, комуністичний лад, стала спричиненням великого страждання.

Також я хочу розвіяти певні міфи, що стосуються Голодомору 1932-1933 років.

1. Голодомору не було. «Ми не піднімаємо питання надуманого характеру на зразок Голодомору, політизуючи ці спільні проблеми минулого», - заявив чинний президент росії Путін іще у 2008 році. Таку позицію Росія зберігає і досі, цілковито підтверджуючи нею свій образ правонаступниці Радянського Союзу. Ці слова відтворюють один із найпоширеніших міфів про Голодомор, продумано та скрупульозна закладений владою СРСР майже століття тому.

Загалом послідовники цього міфу найчастіше вдаються до тверджень про те, що голод був, однак спричинила його не цілеспрямована політика радянської влади, а лише збіг обставин. Обставини — це саботаж українського селянства, необхідність втримати державу «на плаву» у часи «Великої депресії», несприятливі погодні умови. На вершечку — твердження про те, що Голодомору не було, оскільки масштаби та наслідки його надумані.

Міф часто змушує сумніватися: як у державі, яка проводила модернізацію, взагалі був можливий голод. Мовляв, Радянський Союз же усіх годує. Утім, в СРСР Україна, як і до того в Російській імперії, була лише сировинним додатком. Її роль зводилася до того, щоб видобувати руду і метали і мовчки коритися системі. Українські селяни-господарі у такій системі місця не мали.

На 1930-ті припадає пік радянських репресій. Інакомислення, злісна контрпропаганда, космополітизм, буржуазний націоналізм стали причиною мільйонів арештів та заслань у ГУЛАГ. Говорити відкрито в Радянському Союзі про понад 7 мільйонів жертв спрямованої політики знищення українців означало підписати собі смертний вирок. Навіть серед партійної верхівки про реальну ситуацію знало вкрай обмежене коло наближених до Сталіна — Косіор, Каганович, Молотов, Постишев. Ті ж, хто знали, приховували правду або ж звинувачували вище керівництво, скидаючи з себе відповідальність, оскільки і вони уже були частиною системи. Свідчення про жахливий голод в СРСР однак насправді потрапляли до іноземної преси. Так, наприклад, британський журналіст Гарет Джонс після подорожі до СРСР провів прес-конференції у Німеччині в березні 1933-го. Він заявляв: Україна як складова СРСР підпадає під найтяжчий тиск, сотні людей гинуть там без їжі. Про події в Україні писало ще кілька журналістів, як-от Малкольм Магерідж, а також кілька видань в США. Але проблема цих людей та видань була у тому, що вони не мали настільки потужного впливу, як їхній колега Волтер Дюранті. Лауреат Пулітцерівської премії, наближена людина президента Рузвельта Франкліна і єдиний іноземний журналіст, який взяв інтерв'ю особисто у Сталіна, — його матеріали перемогли. Він стверджував: голод лише вигадка, його масштаби дуже перебільшені, а тимчасові продовольчі труднощі — природний етап становлення СРСР. Громадськість повірила.

2. Голод був через неврожай

Голодомор не був викликаний поганим врожаєм. До нього призвели спрямовані дії радянської влади – знищення голодом – проти українського села. У 1932 році не зафіксовано критичних погодних умов, які могли б призвести до нестачі зерна і смерті через це понад 7 мільйонів людей. У цей рік, порівняно із 1931-м, і справді зібрали менше зерна (12,8 млн тонн проти 17,7 млн тонн у 1931 році). Причиною меншої врожайності була непродумана політика хлібозаготівель: у селах не вистачало зерна для засівання полів, його все більше

вивозили з УСРР, не залишаючи нічого на посівну. Але навіть цієї кількості вистачило б, щоб уникнути голоду, якби не спрямована політика геноциду.

3. Голод був у всьому СРСР

«Росіяни... оце Росія, Бондарево від нас, від Ганнусівки, сім кілометрів, так ото були в матерів ліжники, рушники, всяке таке – виносили туди. А там дадуть чи кусочок хліба... Росія не голодувала. От же, прямо рядом, так хто дебелиший, хто на ногах держався – і ото всі рушники, все там – усі кинулись у Росію. Ото наміняють трошки, і остались живі. А росіяни... зовсім рядом же, а жили непогано» (Поволоцький І.М., 1927 р.н., село Ганнусівка Новопокровського р-ну Луганської області).

Голодомор 1932-1933 років залишив чимало спогадів очевидців, які жили на кордонах УСРР з іншими республіками. У сусідньому селі, яке уже було російським, була хоча б якась їжа і можливість порятунку. Втікати також намагалися не тільки в українські міста, а й на схід, до РСФРР.

У спілкуванні Сталіна із його наближеними – організаторами Голодомору — питання України мало особливе значення. Докази цього – у численних наказах, протоколах партійних з'їздів та спогадах.

Основним інструментом винищення населення стало визначення Москвою для України непосильних планів хлібозаготівлі. З урожаю 1932 року у 12,8 млн тонн з українського села планували вилучити 53% збіжжя порівняно з 39% роком раніше, коли валовий збір становив 17,7 млн тонн. Цього було недостатньо для нормального фізіологічного існування населення. Насправді ж відсоток вилучення сягав 70–75%, що поставило село під загрозу смерті. Для виконання плану Київський обком КП(б)У 7 січня 1933 року вимагав «вилучити все наявне зерно, в тому числі так звані насінневі фонди». По суті, село залишили без будь-якої їжі та можливості засіяти поля.

18 листопада 1932 року ЦК КП(б)У видав постанову «Про заходи щодо посилення хлібозаготівель». Після неї з'явилася практика сумнозвісних «чорних дошок». Конкретні рішення щодо винесення сіл на такі «дошки»

ухвалювали облвиконкоми. У 1932–1933 роках на чорні дошки потрапили 25% районів, зокрема 400 колгоспів у Харківській області.

4. Українці не чинили опору

Ще один популярний міф про Голодомор є варіацією на тему «сама винна»: якщо українці не чинили спротиву, вони самі дозволили, щоб склалася така ситуація. Правда ж тут цілком протилежна: саме за те, що українці чинили опір, і було вчинено Голодомор.

«Російські шовіністи, до яких по суті своїй належав Сталін, хоч він і був більшовиком, просто були в шоці від того, що у 1917-1920-х роках відбувалося на українських землях. Та й навіть після того, коли в умовах окупованої радянської України продовжувалися розмови про самостійність в партійно-господарській еліті і, з іншого боку, продовжувалися селянські повстання і опір колективізації» - Віталій Портников.

5. Голодомор організовували місцеві

Прихильники цього міфу стверджують: винна не Москва, а місцеві, українські, «свої» чиновники, які й виконували вимоги політики із хлібозаготівлі. Втім, часто вони опускають деталь — посади тих, хто здійснював ці дії. Майже у кожній з них є комбінація літер КП(б)У — Комуністична партія більшовиків України. Тобто так чи інакше кожен із причетних людей, незалежно від національності, найперше був партійцем. А отже, частиною радянської окупаційної влади. Ці люди не були «своїми» для українського народу.

6. Голодомор – не геноцид

Стаття II Конвенції ООН про запобігання злочину геноциду та покарання за нього: «Геноцид – будь-яка з наступних дій, скоєних з наміром знищити, повністю або частково, яку-небудь національну, етнічну, расову чи релігійну групу як таку:

(А) вбивство членів такої групи;

(Б) заподіяння серйозних тілесних ушкоджень чи розумового розладу членам такої групи;

- (В) навмисне створення для групи таких умов життя, які розраховані на фізичне знищення її в цілому або в частині;
- (Г) заходи, розраховані на запобігання дітородіння в середовищі такої групи;
- (Д) насильницька передача дітей з однієї людської групи в іншу.

Політика СРСР, яка здійснювалася на території України, була спрямована саме проти українців, і саме українці складали основу селянства. Жодна інша національна група не зазнала таких втрат. У жодному іншому місці держави не застосовували таких методів, крім тих, де компактно проживали українці. Свідчення цього — постанови вищого керівництва СРСР, медичні книги, книги реєстрації смертей, свідчення очевидців Голодомору і ще сотні інших документів.

Ще мені дуже цікаво було дослідити які голод спричинив психологічні наслідки.

А як голод вплинув на людей з точки зору психології? Насамперед це *трансгенераційна травма*, що передбачає передачу наслідків травмування від покоління людей, що її пережили, нащадкам у другому та наступних поколіннях.

Передаватися можуть травматичні емоційні реакції, наприклад, страх чи безпорадність, або навіть неадаптивні моделі поведінки.

У випадку ж інтергенераційної травми йдеться про обмін травматичними реакціями лише між двома близькими поколіннями.

Щодо історичних, культурних та колективних травм, то вони пов'язані з подіями, які впливають на соціальне життя й, як правило, охоплюють багатьох людей, але не обов'язково мають трансгенераційний ефект. Трансгенераційна ж травма може вплинути як на цілу групу чи спільноту, так і на невелику кількість людей.

Такі події як геноцид, рабство, тероризм та голод зазвичай спричинюють колективні трансгенераційні травми. Саме Голодомор спричинив трансгенераційну травму. Тому можна виокремити три найпоширеніші типи передачі травми між поколіннями.

Перший – соціокультурний. Це передача моделей взаємин та поведінки, а також світоглядних переконань на міжособистісному, культурному та соціальному рівнях через спілкування, соціалізацію, спостереження, наслідування, співчуття, виховання дітей та через правила громади.

Другий тип передачі травми – епігенетичний, йдеться про успадкування нащадками змін спричинених травмою. Ідеться про зміни в нервових системах батьків, які зазнали травматичного досвіду.

Третій тип передачі травми передбачає несвідоме відтворення поведінки батьків та їхніх установок дітьми (загалом цей тип також наймовірніше пов'язаний із соціокультурною та / або нейробіологічною трансмісією).

Психологічними наслідками Голодомору також стали почуття вини та сорому. Люди відчували провину за те, що не змогли врятувати рідних, сором за аморальні вчинки, які чинилися задля виживання.

Дослідницька модель спирається на той факт, що симптоми ПТСР жертв Голодомору мали значні психологічні наслідки для наступних поколінь.

Найвагомішими результатами дослідження є такі:

- уникнення оповідання історій про Голодомор більш поширене серед родин, чиї предки сильніше страждали в ході травматичних подій;
- негативні особисті установки щодо Голодомору (уникання самої теми та знецінення подій того часу) характерні для осіб, які мають брак інформації про травматичні події, що відбувалися під час Голодомору;
- найпоширеніші родинні стратегії та переконання, відповідають травмо-релевантним темам, таким як їжа та годування дітей, заготівля продуктів та запасів, недовіра владі, розчарування та державі та переважання важливості потреб сім'ї над потреб громади.

Найважливішим теоретичним висновком цього дослідження є міркування про те, що соціокультурна передача є найімовірнішим шляхом розвитку психологічних наслідків трансгенераційної травми. Також Голодомор є порушенням базових прав людини на життя та належне харчування, яке ніхто ніколи не має права порушати. Наслідки Голодомору ми бачимо і даний момент,

що є дуже погано. Але ми вже достатньо свідомі для того, щоб проаналізувати ці травми та почати працювати над собою.

Оксанич Валентина Олександрівна,
студентка 1 курсу, спеціальність
«Психологія»,
гуманітарно-педагогічний факультет

ГОЛОДОМОР 1932-1933 РОКІВ ОЧИМА УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

Голод 1932-1933 років в Україні – трагічна сторінка її історії. За часів СРСР замовчування факту голоду та утаювання будь-якої інформації про нього були складовою офіційної політики правлячої партії [1]. Саме тому сьогодні перед істориками постало питання всебічного дослідження цієї трагедії, всіх внутрішніх та зовнішніх чинників, які вплинули на розвиток подій в 1932-1933 рр. Важливу роль для відтворення цілісної картини подій 1932-1933 рр. в Україні та за її межами відіграють документи української еміграції у США, Канаді, країнах Західної та центральної Європи. Ці джерела дозволяють розкрити маловідомі в Україні факти т. зв. “допомогових акцій”, звернень до світової громадськості, протестів української еміграції проти злочинної політики радянської влади в Україні в 1932-1933 рр.

З розпадом радянського союзу та ліквідацією тоталітарної системи проблематика участі української еміграції в боротьбі з голодомором набула особливої актуальності. Одними з перших українських дослідників, що звернулися до даної теми, стали Т. В. Вронська, В. І. Марочко, М. Ю. Мухіна, Т. С. Осташко, Р. Я. Пиріг та ін [2]. Тему участі українських еміграційних кіл у допомозі голодуючій Україні в 1932-1933 рр. вивчали й закордонні дослідники, наприклад Р. Кушнеж [3]. Водночас, як слушно зазначає знаний український історик Р.Я. Пиріг, більшість документів зарубіжних дипломатичних установ, політичних та громадських організацій, матеріалів закордонної преси є маловідомими в Україні [4]. Це пов'язано насамперед з тривалим перебуванням

документів української еміграції на секретному зберіганні. Після демократичних зрушень в Україні згадані документи було розсекречено і вже в середині 1990-х років вітчизняні історики дістали можливість звертатися до них у своїх дослідженнях.

Важливі документи, які відображають реакцію української еміграції на вістки про голод в Україні, відклались у фондах ЦДА Во України. Зокрема, лєвова частка документів зосереджена в таких фондах: 1) по-літичних організацій української еміграції, 2) громадських організацій української еміграції, 3) провідних українських діячів, які перебували на еміграції, тобто в тій компактній джерельній збірці, що в сучасній історіографії отримала назву “Празького архіву”. Окрім того, частина документів є складовою фонду 5235 “уряд УНР в екзилі”.

На основі типово-видової класифікації джерел нами умовно виділено такі групи документів, що відображають ставлення української еміграції до проблеми голоду в Україні у 1932-1933 рр.

1. Документи, що відображають діяльність українських політичних та громадських організацій у справі допомоги голодуючим в Україні (тексти промов, з якими голови комітетів допомоги голодуючим в Україні зверталися на протестаційних зборах до української спільноти за кордоном, тексти резолюцій, звернення до політичних лідерів, протоколи конференцій, на засіданнях яких порушувалося питання голоду в Україні, організаційне листування, відомості про збір коштів організаціями для голодуючих в Україні).

2. Документи епістолярного та мемуарного характеру (листування емігрантів з рідними, знайомими, які проживали в Україні у 1932-1933 рр., щоденники, в яких робилися записи після спілкування з очевидцями трагічних подій в Україні).

3. Друковані видання (бюлетені українських пресових служб у Берліні, Лондоні, “комунікат управи комітету представників українських організацій в ЧСР для допомоги голодним в Україні”, “Бюлетень Товариства бувших вояків армії УНР у Франції”, “український тиждень”, “Інформаційний листок комітету

допомоги збігцям з Західноукраїнських земель”, в яких містяться повідомлення про голод в Україні, створення комітетів допомоги голодуючим в Україні та їхню діяльність).

4. Графічні документи (листівки із закликами: “Поможіть голодуюим росії та Вкраїни”, “не відкладай допомоги на завтра, щоб вона не прийшла запізно!”, афіші, марки, присвячені темі голоду).

Із виявлених 78-ми документів я обрала для статті 2, що найяскравіше характеризують інформаційні можливості трьох перших із зазначених вище груп документів.

Орфографію та стилістичні особливості документів збережено розділові знаки розставлено за сучасними правилами пунктуації. Відтворені частини скорочених слів, а також пропуски подаються у квадратних дужках. Окремі документи подаються у скороченні (вилучено нетематичну частину тексту).

З листа д. Геродота до О. кобилянської про голод в Україні

Високоповажно пані.

8 червня 1932 р.

до вш. п. ольги кобилянської Чернівці

[...] З України приходять дуже сумні звістки. По цілій Україні панує голод. В Житомирській та Бердичівській окрузі на ґрунті голоду від черевного тифу вимерли цілі села. не ліпше й в інших околицях багатой та родючої України. Так, цими днями одним з наших емігрантів отримано листа від брата з катеринославщини, в якому той пише, що ціла родина пухне з голоду. крім хліба та солі нічого не мають. Забули навіть, як виглядає мука. на базарі ще можна купити, але не муки, а дерті і то по страшній ціні – 150 карбованців за пуд, в той час як робітник дістає платні 50 карбованців місяшно. майже через кожні два рядки брат просить не допустити їх до голодної смерти і прислати їм грошей – золотом або долярами. на ці гроші ще можна дещо дістати. ось до якого лиха попровадила грабіжницька політика червоної москви ту Україну, яка не тільки не знала ніколи голоду, але годувала і росію, і навіть частину Європи.

Поки всього доброго. сердешне привітання панству Панчук.
З правдивою пошаною: *Дмитро Геродот*

*ЦДАВО України, ф. 3563, оп. 1, спр. 253, арк. 16. Засвідчена копія.
Машинопис.*

З листа Я. м. Зозулі до п. Петрика про голод в Україні

24 вересня 1932 р.

Дорогий товаришу!

[...] З дому мене бомбардують, щоби вислав харчі, бо гол[од] в очі заглядає, а тут і у мене чорт ма звідки прожити. Вислав уже двічі через Фінляндію, бо туди можна посилати лише через товариства, які мають від влади концесію. але в цьому місяці уже нічого не міг послати і мене совість мучить. Тут кілька днів було два утікачі, кажуть, що у нас уже формальний голод. [...]*

ЦДАВО України, ф. 3878, оп. 1, спр. 71, арк. 64 зв. Копія. Машинопис.

1. Пиріг Р. Я. Документи з історії голоду у фондах архівосховищ України // український історичний журнал. – 2003. – № 5. – с. 82.

2. Вронська Т. В., Осташко Т. С. Участь українських зарубіжних політичних та громадських організацій в акціях протесту 30-х рр. ХХ ст. проти голодомору в Україні // Український історичний журнал. – 2003. – № 5. – с. 65-81.

Марочко В. І. Концепції західноєвропейської та російської історіографії // Український історичний журнал. – 2003. – № 5. – с. 125-144.

Мухіна М. Ю. Упокорення голодом // архіви України. – 1993. – № 1–3. – с. 16–34; голодомор 1932-1933 років в Україні: документи і матеріали / упоряд. Р. Я. Пиріг; НАН України. Ін-т історії України. – К., 2007. – 1128 с.

3. Кушнеж Р. Участь української громадськості Польщі в допомогових та протестаційних акціях проти голодомору в Україні // Український історичний журнал. – 2005. – № 2. – с. 131–141; Його ж. Львівська українська преса про голодомор в усрр // український історичний журнал. – 2006. – № 3. – с. 199-209.

4. Голодомор 1932-1933 років в Україні: документи і матеріали / упоряд. Р. Я. Пиріг. – К., 2007. – с. 28.

Погрібна Анна Володимирівна,
студентка 1 курсу, спеціальність
«Психологія»,
гуманітарно-педагогічний факультет

ГОЛОДОМОР 1932-33 РОКІВ – НАЙБІЛЬША ІСТОРИЧНА КАТАСТРОФА УКРАЇНИ ХХ СТ.

Голодомор 1932-1933 рр. не виник внаслідок природних чи соціальних факторів, але був результатом систематичного застосування терору голодом більшовицькою владою. Це був умисний акт геноциду, спрямований на позбавлення населення життєвих ресурсів та призведення до штучно створеного голоду нашої нації. У історії насиченого подіями ХХ століття Голодомор 1932-1933 років в Україні виступає як особливий етап, що розгорнвся у страшному сценарії.

Спалах першого масового голоду, який спочатку виник після завершення громадянської війни та придушення української революції, охопив значний простір України, зокрема Запорізьку, Донецьку, Катеринославську, Миколаївську, та Одеську губернії. За переважною більшістю істориків, причиною голоду в Україні та інших областях СРСР стала примусова та репресивна політика збирання хліба, яку впроваджувала комуністична влада.

Втрати, які зазнала Україна в результаті Голодомору, оцінюються приблизно в 4,5 мільйонів осіб, з них понад 3,9 мільйона померли від голоду, а 0,6 мільйона ще не народилися. Понад 90% жертв були представниками етнічної групи українців.

З часом пройнуть роки і десятиліття, але трагедія 1933 року все одно залишатиметься в серцях людей. Як тих, кого вона торкнула своїм чорним крилом, так і тих, хто з'явився на світ після цих жахливих подій. Ця трагедія завжди буде об'єднувати всіх живих спільним спогадом, спільним сумом і

спільною надією. Тому, щорічно у четверту суботу листопада вся Україна в скорботі вшановує пам'ять людей, загиблих під час голодомору 1932 – 1933 року до сьогоднішніх днів.

Важливо оглядати минуле кожному з нас. Розуміти та осмислювати свою історію, бо історія має тенденцію повторюватися і хто, як не кожен українець, який щоденно переживає нелюдські напади з боку країни - терориста має це усвідомлювати. Якщо люди не зроблять висновки вже зараз, вони ризикують ходити по тій самій траєкторії та вчиняти ті ж фатальні помилки, наслідки яких будуть пожинати ще багато поколінь.

Я вивчила немало сторінок з інформацією про Голодомор 1929-33-х років, з дитинства слухала історії своєї прабабусі про її родичів та почула численну кількість спогадів наших пращурів, і зараз хотіла б поділитися ними з вами.

Вже наприкінці 1929 року більшість селян знаходилась на межі голодування. Це був лише початок, з часом радянська влада легалізувала насильницькі дії та масове вбивство нашої нації. В серпні був прийнятий «закон про п'ять колосків» і більшість з нас навіть не здогадується, що це означало. Цей закон передбачав розстріл або 10-ти річне ув'язнення за збирання залишків врожаю на полі.

Одним з вирішальних моментів долі українців стало 18-те листопада 1932-го року. В цю дату політбюро прийняло рішення, яке встановлювало репресивний режим, що нині відомий, як «чорні дошки». Внесення в цей реєстр означало фізичну блокаду постачання продуктів до колгоспів, сіл та районів. Всю їжу вилучали, заборонили торгівлю та постачання товарів. Селянам було заборонено виїзд з сіл і території населених пунктів оточувались військовими загонами та поліцією.

Зі слів Ризун Ганни Анатоліївни, народилась 1924-го року в селі Велика Стратіївка, Тростянецький район: «Голод спалахнув у 1932 році, коли, незважаючи на достатній врожай, весь зібраний хліб був безжально відібраний. Заборона виходу на поле призвела до трагічних наслідків, і люди вмирали масово. Щодня загинало до 20 осіб, і навіть не було можливості гідно поховати

померлих. Живих забирали на підводи та закопували землею. В одному з поселень, був наявний спиртзавод, поруч з яким були ями для барди. Голодні люди витягали барду, споживали її, але багато хто від цього помирав. Спиртзавод використовував зерно для виробництва спирту, навіть при настільки страшному голоді.

Мені було всього 9 років, коли мене засудили до 5 років тяжких робіт. Моя мати разом із сестрою втратили життя перед моїми очима. Єдиним врятуванням було те, що миші складали запаси у норі, формуючи з них кульки, які ми розбивали і вживали взимку.

Мою семирічну подругу залишили без обох батьків. Вона зайшла до хати і побачила матір, яка лежала в лахмітті з розплетеною косою, на обличчі лазили воші, а живіт притиснувся до спини. Донька намагалася вливати їй молоко з пляшки, але мати вже не змогла його випити. Батько сказав: «Донечко, це їй вже не допоможе».

Батько також почав марити і хрипіти. Він помер наступного дня після матері. Дівчинка Оленка з братиком залишилися самі серед мертвих батьків, і я не знаю, скільки це тривало. Дітей забрали до дитячого будинку. Її братика поклали на земляну підлогу під піч, де він помирав. Рідина просочувалась із його опухлого тіла. Дівчинка сиділа поруч, він скрипів зубами і просив огірочок. Братик помер, його обмотали простирадлом і поховали поруч із яслами.

Все, що я розповіла, є правдою. Таке не можна придумати навмисно. Це не може статися в страшному сні.»

Інша історія з вуст жителя Вінницької області, пана Чернявського від 28-го квітня 1933-го року.

Читаючи історії наших пращурів наворачуються сльози, але тепер доля Батьківщини залежить від нас. Щоб трагедії нашого народу ніколи не повторилися, наші руки повинні бути міцними та надійними, голови – світлими, а серця – благородними.

Рижкова Олександра Дмитрівна,
студентка 1 курсу, спеціальність
«Психологія»,
гуманітарно-педагогічний факультет

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОКОСТ 1932-1933РР.

Внаслідок успішної збройної агресії більшовицької Росії з допомогою місцевих прибічників більшовицького режиму проти Української Народної Республіки (УНР), у період 1932-1933рр Україна була у складі Радянського Союзу як Українська Радянська Соціалістична Республіка. Обіцяючи побудувати потужну країну, із стабільно зростаючою економічною сферою, де всім громадянам забезпечена соціальна рівність, справедливість і свобода, Комуністична партія Радянського Союзу поступово, але рішуче відбирала свободу та націоналістичну ідентичність, культуру у країн, що входили до СРСР. Україна не стала виключенням.

У 1928 році було впроваджено нову економічну політику(НЕП), що мала 5-річний план виконання. Кожна п'ятирічка мала свій обсяг роботи. Смертельне покарання чекало того, хто не зміг виконати достатню кількість праці. Разом із ним, відбулася колективізація сільського господарства пліч-о-пліч з індустріалізацією за рахунок селянства. На той час, 86% населення України проживали у сільській місцевості. Колективізація полягала собою об'єднання приватних ділянок сільських господарств у колективні, що належали державі. Згідно з побудуванням колективної економіки СРСР, підприємства та аграрний сектор, торгівля здійснюється лише державою.

19 квітня 1932 року керівничий орган Політбюро ЦК ВКП прийняв установу «Про насінневу позику в Україні». Усе зерно переходило державі. В результаті чого люди втратили можливість вирощувати культури задля власного забезпечення, навіть такий базовий продукт, як хліб, більше не було нагоди спекти. Вся худоба переходила на благо країни, українці не мали чим харчуватися і з чого отримувати їжу. 17 травня 1932 року, той самий орган ЦК

ВКП оголосив відсутність запасів зерна на теренах УССР. Проте, було вивезено 6,5 млн пудів зерна. Пізніше, набула чинності постанова, що відома під назвою «Закон про п'ять колосків» – кожна особа могла взяти не більше 5 колосків. За викрадення колосків, «зрадники держави» отримували жорстке покарання, якщо не розстріл, то позбавлення волі мінімум на 10 років.

Врешті, ці складові дозволили влаштувати уряду штучний Голодомор 1932-1933 рр. Лише протягом 1932 року постраждали сотні тисяч людей, а під час 1933 року кількість заморених перетинала межу мільйонів. Загинули люди, що несли в собі українську ідентичність, її свідомість, фольклор. Мільйони людей страждали тянучою, болісною і неминучою смертю. Заради виживання доводилося прибїгати до канібалізму. Нерідко молодших дітей ховали у підвали аби не дати іншим її з'їсти. Селяни втрачали свідомість працюючи прямо на полях. На доданку, візити міліції з обшуками, сусіди, що не впускають можливості донести на зрадника, зовсім не сприяли поліпшенню ситуації.

Голодомор вважається актом геноциду щодо українського народу. Тільки за офіційними даними дослідників загинуло від 4 млн до 10,5 млн осіб. Сам факт масової загибелі дуже старанно приховувався. Справжня причина ніколи не оголошувалася в документах за наказом державного уряду. 6 лютого 1933 року було зареєстровано директиву: «Категорично заборонити будь якій організації вести реєстрацію випадків опухання та смерті в результаті голодомору, крім органів ОДПУ». Роком пізніше надійшло розпорядження відправити у спецчастини всі наявні реєстрації смертей та шлюбів із ЗАГСу. Будь які документи з правдивою інформацією знищувалися негайно, як тільки попадали в руки радянської влади.

«Метою голоду було вирішити небезпечну українську проблему раз і назавжди» - Микола Хвильовий.

Втім, голодомор був не єдиним засобом застосованим задля здійснення геноциду. Був нанесений удар по інтелігенції. Січень 1933 року відзначився рішенням Компартії щодо скасування проведення курсів української мови і, зокрема, історії. Впровадження самих курсів було здійснено Миколою

Скрипником. Далі – заборона дитячих підручників з української мови. За весь 1933 рік звільнено з посад всіх, без виключення, обласних керівників освіти, потім – професорів, вчителів. 4 тисячі людей було названо «класовими ворогами» та заарештовано.

Не обійшлося і без репресій в бік творців мистецтва. Початок нищення інтелігенції прийнято вважати за травень 1933 року, оскільки заарештували Михайла Ялового, а слідом покінчив життя самогубством у будинку «Слово», що у Харкові, Микола Хвильовий, оскільки представник українського авангардизму не зміг витримати арешт власного друга. Наступною жертвою «очищення» нації став Михайло Грушевський, один з найголовніших постатей УНР, який на той час був вчителем історії України. Згодом, забороняється перебування на території УРСР і, несподівано при незрозумілих обставинах помирає на території Росії у 1934р.

Повні жахіття робила Московія, отримав владу зусиллями запеклої в бою крові. Проте український народ вистояв, пращури змогли пережити великий терор зі сторони Росії, хоч і зараз ми потерпаємо від нього. Знову. Пам'ятки про наших героїв назавжди збережуться не тільки у меморіалах, підручниках, а ще й у наших душах. Слід пам'ятати, що дух нашого народу завжди присутній в нас.

Шемет Олена Юріївна,
студентка 1 курсу, спеціальність
«Психологія»,
гуманітарно-педагогічний факультет

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ ВИЗНАННЯ ГЕНОЦИДУ

У ХХ столітті геноцид юридично оформили у міжнародному праві як злочин. У 1944 році польський юрист Рафаель Лемкін запропонував термін «геноцид». Він вважав, що геноцид – це скоординовані дії для знищення національних груп, а також їхніх свободи, здоров'я, гідності, політичних і

соціальних інститутів, культури, мови, національної свідомості, релігії та економічних засад існування.

Таку дефініцію дещо скоротили і прийняли на офіційному рівні після завершення Другої світової війни. У 1946 році геноцид визнали міжнародним злочином у Резолюції Генеральної Асамблеї ООН. А вже за два роки був прийнятий основоположний документ – «Конвенція про запобігання і покарання злочинів геноциду і покарання за нього».

2 стаття Конвенції щодо запобігання і покарання злочинів геноциду визначає геноцид як дії, спрямовані на знищення будь-якої національної, етнічної, расової або релігійної групи. Актом геноциду вважається: вбивство; заподіяння серйозних тілесних ушкоджень чи розумового розладу; навмисне створення для якої-небудь групи життєвих умов, які розраховані на повне або часткове фізичне її знищення; заходи, розраховані на запобігання народженню дітей; насильницька передача дітей з однієї людської групи в іншу.

Також варто зазначити, що у положенні, яке розглядається, дуже конкретно вказано намір, з яким мають вчинятися наведені дії. Це обов'язково має бути намір знищити ту чи іншу групу як таку, а не просто намір вчинити одну з перерахованих дій. Тобто якщо в основі завдання серйозних тілесних ушкоджень чи розумового розладу членам групи не лежить намір повністю або частково цю групу знищити, то такі дії не будуть вважатися геноцидом.

Незалежно від того, чи держави ратифікували Конвенцію про геноцид, чи ні, вони зобов'язані дотримуватися принципу, що геноцид – це заборонений міжнародним правом злочин. На сьогодні учасниками цього договору є 150 держав. Незважаючи на те, що це досить велике число, велика кількість держав досі не стали учасниками цієї Конвенції. До держав, які не ратифікували Конвенцію, належать двадцять держав Африки, сімнадцять держав Азії та сім держав Південної Америки.

Згідно з 4 статтею «Конвенції про геноцид» покарання мають понести всі учасники злочину геноциду, зокрема, вище керівництво і безпосередні

виконавці. Як зазначає І. Радомська, «посадова особа, що планує чи розробляє політику геноциду, армійський командир чи офіцер, який наказує своєму підлеглому вчинити акт геноциду чи який свідомо не вживає заходів для запобігання або припинення такого акту, і підлеглий, який виконує наказ щодо вчинення акту геноциду, мають вважатися такими, що беруть участь у скоєнні злочину геноциду. Правосуддя вимагає, щоб усі такі особи несли відповідну кримінальну відповідальність.» Судити за вчинення геноциду можуть національні суди або Міжнародний кримінальний суд. А Міжнародний суд ООН має право встановлювати відповідальність держави за геноцид. Відповідальність за геноцид несуть не тільки конкретні люди, а й загалом держава. Адже геноцид — не випадковий, а заздалегідь продуманий акт. До прикладу, радянська влада умисно проводила політику колективізації і запровадила насильницькі хлібозаготівлі, що врешті-решт призвело до страшного Голодомору 1932-1933 років.

Згідно зі ст. 1 Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього 1948 року геноцид є злочином незалежно від того, в мирний чи воєнний час його було вчинено, і є порушенням норм безпосередньо міжнародного права. Це дуже важливо, оскільки це означає, що геноцид визнається саме міжнародним злочином, який карається відповідно до норм міжнародного права. Також дуже важливим є те, що визначені Конвенцією дії можуть бути кваліфіковані як злочин геноциду, незалежно від того, вчинені вони в рамках воєнних дій (як це було з Голокостом) чи в мирний час за відсутності будь-яких збройних конфліктів.

У науковій літературі в галузі міжнародного права існує велика кількість теоретичних визначень злочину геноциду. Починаючи від Рафала Лемкіна, який був автором самого терміну, багато науковців досліджували це питання і пропонували свої дефініції.

Одразу після масових вбивств у Руанді та колишній Югославії увага науковців до теми геноциду зростає ще більше. Вагомим фактором у цьому стало усвідомлення помилковості й наївності погляду на геноцид як на

«одноразову аномалію в нормальному плині історії» та «злочин, що ніколи не повториться». Науковий інтерес до цього питання мав наслідком створення у 1994 році Міжнародної асоціації дослідників геноциду та Міжнародної мережі дослідників геноциду у 2005 році.

Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього 1948 року виконала своє найважливіше на той час завдання, а саме проголосила геноцид міжнародним злочином та закріпила його правове визначення. Проте, як можна побачити з вищенаведеного аналізу, не всі питання у Конвенції належним чином розкриті та передбачені. Проте багато цих аспектів у подальшому все-таки знайшли своє врегулювання на практиці. Зокрема, це відбулося завдяки діяльності таких міжнародних судових органів як Міжнародний трибунал для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, вчинені на території колишньої Югославії та Міжнародний кримінальний трибунал для судового переслідування осіб, відповідальних за геноцид та інші серйозні порушення міжнародного гуманітарного права.

Чумак Вікторія Сергіївна,
студентка 1 курсу, спеціальність
«Психологія»,
гуманітарно-педагогічний факультет

Причини та механізми голодомору

У Радянському Союзі тема Голодомору була суворо забороненою десятиліттями. Сталінський режим створив систему, яка приховувала правду про те, що в 1932-1933 роках мільйони українців голодували. Тодішнє радянське керівництво блокувало будь-яку інформацію про реальну ситуацію в Україні. Це свідомо дезорієнтувало світову громадськість і мовляв, ніхто не голодує.

Тим не менш, деякі західні журналісти, які побували в постраждалій від залізної завіси та голоду Україні, зуміли через свої публікації розповісти світові

правду про злочини, в результаті яких там загинули мільйони людей. Найбільше всього постраждали села України від Голодомору.

У СРСР було заборонено реєструвати смертність дітей до року, тому досі немає точних даних про кількість померлих від голоду. Радянська військова сила знищила за 17 місяців понад 7 мільйонів людей в Україні та за її межами на територіях історичного проживання українців (Кубань, Північний Кавказ, Нижня Волга, Казахстан) знищено 3 мільйони українців.

Щонайменше десять років на колгоспних полях і складах розстрілювали і придушували людей за крадіжку всього їстівного, або репресували на щонайменше десять років без можливості амністії.

Вершина Голодомору впала навесні 1933 року. Щохвилини помирало від голоду вмирало 17 людей, 1 400 – щогодини, понад 30 тисяч – щодня.

Після Жовтневої революції 1917-1921 років комуністи захопили владу на більшості територій колишньої Російської імперії. Вони прямою окупацією знищили проголошену в 1917 році демократичну Народну Республіку України.

Досвід важкої боротьби з українським рухом змусив комуністичний режим зміцнити свої позиції в Україні і створити в 1919-1920 роках УСРР зі столицею Харковом і певними поступками українському національному руху. У 1930-х роках Україна була найбільшим постачальником до Радянського Союзу. Величезні врожаї збирали на нашій землі і розвозили в усі куточки радянської машини.

Проте запропонований радянським керівництвом план хлібозаготівлі був абсолютно нереальним. Спочатку люди почали відходити від колгоспів, а потім повстали проти хлібозаготівлі.

Науковці наголошують: Фактичним доказом планування Голодомору є створення списку українських сіл, які «не виконали хлібозаготівель» і через це піддали селян жорстоким репресіям. Йдеться, в тому числі, про стягнення «натуральних податків» з громадян України, обмеження свободи пересування українців та відмову в іноземній гуманітарній допомозі. Українська держава,

друга за величиною в СРСР, мала величезну культурно-історичну спадщину, славні традиції державотворення та досвід національно-визвольних змагань.

Значне коло інтелігенції та економічно незалежних селян не сприймало політику комуністичного керівництва. Тому метою було знищити український народ як політичну державу, яка могла б поставити питання про створення незалежної держави. *Для досягнення цієї мети був обраний жахливий метод вбивства голодом.*

У 1920-х роках Україна пережила європейський культурний ренесанс. Під девізом «Геть від Москви!» тут формувалися самобутні, відмінні від російських, культурні традиції, орієнтовані на Європу.

Створювалася національна система освіти, обґрунтовувалася економічна концепція України як автономного економічного організму. Проте до кінця цього періоду в СРСР був встановлений тоталітарний комуністичний режим із суворою суспільною ієрархією.

Будь-який прояв незгоди (як індивідуального, так і малих і великих груп людей за професійною, національною, релігійною, партійною ознаками) негайно та жорстоко карався, придушувався.

Механізм, який призвів до Голодомору, запустили тодішні компартійні лідери з Москви. У січні 1928 року режим запровадив насильницькі хлібозаготівлі. Держава конфіскувала більшість або все зерно, вирощене у селян, за значно зниженими цінами. Водночас почалася «ліквідація» найбагатших сільськогосподарських закладів. У 1930 р. колективізація викликала великі протести та повстання. Загалом в Україні ліквідовано понад 352 тисячі «розкуркулених» фермерських господарств.

Незважаючи на непокору, Україна залишалась центром опору тоталітаризму. Влітку 1932 р., зустрівши дедалі більший спротив, Й. Сталін та його оточення вирішили організувати в Україні штучний голод, щоб не «втратити Україну», винищивши частину населення. Зрештою Сталін зрозумів, що втративши ресурси України, він не зможе підкорити весь світ, про що мріяв

тоталітарний лідер. Так народився проєкт українського замирення, або «українське врегулювання».

Тоді ж з'явилися і знамениті «чорні дошки» – ще один механізм покарання, коли обкоми та райкоми писали на дошках цілі райони, селища, колгоспи та ради села про людей, які їм не дають їжі. Насправді людям не було нічого віддавати. Спецпризначенці та війська огороджували села та селища чорними табличками, не лише забороняючи людям залишати межі населеного пункту, а й забороняючи торгувати та проносити туди продукти. У пастці опинилися понад 22,4 мільйона людей.

Радянський Союз згодом оприлюднив так званий «закон про п'ять колосків» (або закон про три колоски), офіційно названий «Про охорону майна державних підприємств, колгоспів, кооперативів і зміцнення суспільної (комунної) власності».

Під час голоду тоталітарна влада не лише не змогла запобігти примусовому вилученню продовольства, а й відмовлялася від іноземної допомоги та всіляко намагалася ізолювати голодуючі райони. Армія та загони НКВД, оточили українські міста (оскільки селяни рятувалися там від голодної смерті) та залізничні станції. Жителям сіл було заборонено виїжджати в інші регіони Радянського Союзу. Хліб вилучали і продавали в інші країни за валюту, на яку купували машини та інше обладнання для промислових підприємств.

Голодомор в Україні 1932-1933 років не був випадковим явищем природного чи соціального походження, як стверджували радянські, а потім проросійські історики. «Смерть від голоду» є наслідком свідомого терору тоталітарної влади, тобто геноциду. Це стало *покаранням для українців за те, що вони виступали проти колективізації сільського господарства та відмовлялися підкорятися російській владі*. Це покарання здійснювалося шляхом знищення української культури, мови та традицій.

Так звану «українську проблему» радянська влада намагалася вирішити за наказом Сталіна штучно організованим голодомором. Наслідком геноциду, окрім фізичного вбивства мільйонів, стало знищення традиційного

українського побуту. Голод став зброєю масового біологічного знищення українців, на десятиліття порушивши генофонд людини та спричинивши морально-психологічні зміни свідомості українців. Традиційна культура та народні звичаї були спотворені. Голодомор повністю змінив звичні сільськогосподарські порядки в селі. Десятиліттями українські селяни були зведені до статусу колгоспників, позбавлені виборчих прав, паспортів і пенсій.

Шовкун Аліна Юріївна,
студентка 1 курсу, спеціальність
«Психологія»,
гуманітарно-педагогічний факультет

СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ ГОЛОДОМОРУ 1932-1933 РОКІВ В УКРАЇНІ

Голод у 1932-1933 роках вплинув на всі сфери життя людей.

Кремлівські вожді скористалися бажаним для них голодом для придушення опозиційних настроїв селянства, яке пам'ятало традиції Української Народної Республіки, а також для згортання політики українізації, для репресивних чисток усіх сфер суспільства.

Соціальні наслідки голодомору 1932-1933 років в Україні були надзвичайно важкими.

Систематичне голодування призвело до виснаження організму та захворювань. Мільйони людей померли від голоду. Це стало однією з найвизначніших трагедій в історії України. Демографічні наслідки були серйозними.

Голод також призвів до втрати культурної спадщини та традицій, оскільки він дуже вплинув на глибоко вкорінені аспекти суспільства та культури.

Багато сімей втратили своїх батьків і дітей, що призвело до розриву традиційних сімейних структур та знищення громадського духу.

Сім'ї розпалися, люди втратили роботу та майно через масову смерть та економічну нестабільність. Це призвело до значних соціальних розладів.

Ті, хто вижив, особливо діти, зазнали серйозні психологічні травми, які впливали на них протягом усього життя.

Окрім фізичного вбивства мільйонів людей, було зруйновано традиційний український устрій життя, повністю було змінено звичний порядок господарювання на селі. На десятки років українські селяни були зведені до становища безправних колгоспників, позбавлених паспортів та пенсій.

Багато українців були змушені емігрувати або шукати нові місця проживання через голод і його наслідки.

Після голоду відбувся тривалий процес соціального відновлення, спроби відбудувати соціальні структури та економіку.

Ця трагедія залишила глибокий слід в історії громадянського суспільства та пам'яті українського народу. Голод став зброєю масового біологічного знищення українців, порушив генетичний фонд народу, призвів до морально-психологічних змін у свідомості українців, втрати культурної спадщини та традицій, оскільки він глибоко вплинув на глибоко вкорінені аспекти суспільства та культури.

Соціальні наслідки голодомору 1932-1933 років в Україні відіграли важливу роль у формуванні філософських поглядів та сприйнятті суспільства на долю людини та її ставлення до влади, політики й загальних цінностей.

Ця трагедія викликала глибокі філософські роздуми та стимулювала формування деяких ключових ідей:

1. Моральна відповідальність влади. Голодомор породив роздуми про етику влади та її відповідальність перед людьми. Виникли обговорення про етичний обов'язок влади забезпечувати добробут та безпеку громадян.

2. Ідентичність та національна свідомість. Страждання під час голодомору стимулювали підтримку національної та культурної ідентичності, підкреслюючи важливість збереження української спадщини.

3. Соціальна солідарність та співчуття. Голодомор підкреслив важливість соціальної солідарності та співчуття між людьми, активізувавши бажання допомагати один одному у важкі часи.

4. Філософія страждань та людської природи. Глибокі страждання, що виникли через голод, породжували роздуми про природу людського страждання та їх вплив на суспільство.

5. Критика та пошук відповідей в політиці. Голодомор провокував критику влади та політичних систем, стимулюючи пошук нових шляхів розвитку суспільства.

Ці філософські роздуми та дослідження відобразилися в українській культурі. Довготривалий вплив голодомору вплинув на спосіб мислення та сприйняття світу українського народу.

Кириченко Анастасія Сергіївна,
студентка 1 курсу, спеціальність
«Психологія»,
гуманітарно-педагогічний факультет

РЕАЛІЗАЦІЯ ПЛАНУ З ОРГАНІЗАЦІЇ ШТУЧНОГО ГОЛОДУ В УКРАЇНІ В 1932-1933 РОКАХ

Голодомор в Україні 1932-1933 років не був випадковим явищем природного чи соціального походження, як це стверджували спочатку радянські, а згодом проросійські історики. «Смерть через голод» стала наслідком цілеспрямовано застосованого тоталітарною владою терору голодом, тобто геноцидом. Він став покаранням українців за їхній спротив колективізації сільського господарства і небажання перебувати під владою Росії. наслідок руйнування системи сільського господарства і сіл, спричинене примусовою колективізацією, що стала Це покарання здійснювалося шляхом знищення української культури, мови, традицій. Шляхом штучно організованого голоду радянська влада намагалася вирішити так звану «українську проблему» Сталіна.

За даними істориків, на початку 30-х років ХХ-го століття основним центром опору більшовицькій політиці колективізації та форсованої індустріалізації було українське село. В Україні сталося понад 4 тис. масових протестних виступів за участю близько 1,2 млн. чоловік. З колгоспів вийшли 41 200 селянських господарств, близько 500 сільських рад відмовлялися приймати нереальні плани хлібозаготівель.

Сталін боявся втратити Україну як ресурс, без якого побудова могутньої індустріальної імперії, здатної завоювати світ, залишалася б тільки мрією. Не бажаючи втрачати Україну, радянський режим вибудував план винищення частини української нації, що був замаскований під плани здачі хліба державі. Йшлося про повне вилучення всіх запасів зерна, а потім конфіскацію інших продуктів харчування та майна в якості штрафів за невиконання плану здачі хліба.

У липні 1932 р. На конференції ЦК КП(б)У в Харкові було визначено затверджені московським центром розміри хлібопоставок з урожаю 1932 р. У розмірі 356 млн пудів. Новий план був непосильний для все більше деградуючого сільського господарства. Від червня до жовтня 1932 р. З колгоспів та одноосібників вдалося зібрати тільки 136 млн пудів хліба. Станом на 5 жовтня того ж року з 23 тис. 270 колгоспів виконали план тільки 1 тис. 403 колгоспи.

З мізерного збору зернових у 1932 р. В Україні вилучили 52 %, внаслідок чого виникла криза сільськогосподарського виробництва. «Боротьба за хліб», яку ініціював В. Молотов та Й. Сталін, перетворилася на війну проти селян. Запопадлива партноменклатура вимагала абсолютного виконання плану хлібозаготівель до 10 грудня, запроваджуючи всілякі репресії.

Жовтневий візит Молотова в Україну виявився «переломним». Він вимагав від партійних організацій активної «боротьби за хліб», а від колгоспників – «виконання своїх першочергових зобов'язань перед пролетарською державою». 9 листопада 1932 р. Наркомюст УСРР та

Генеральна прокуратура розіслала вказівки місцевим судовим органам, щоб вони забезпечували стягнення хліба із селян.

11 листопада 1932 р. Раднарком УСРР видав інструкцію «Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі», яка озброїла місцеві органи влади нормативним документом. Відповідно до цього документу дозволялося застосовувати репресії, чинити свавілля та знущання над селянами, які не «виконують своїх зобов'язань». Селян-одноосібників штрафували, позбавляли земельно-го наділу, садиби, виселяли поза межі району та області, конфісковували майно. Держава не дбала про селян, вважала їх «во-рожим елементом», забороняла торгувати, не видавала кредиту, насіння.

18 листопада 1932 р. ЦК КП(б)У видав постанову «Про заходи по посиленню хлібозаготівель», положення якої виходять за межі політичного рішення. В основних статтях Конвенції ООН від 9 грудня 1948 р. Йдеться про те, що положення цієї постанови створили умови, несумісні з виживанням, що відповідає поняттю геноцид.

Партійна постанова зобов'язувала радянські органи влади «негайно заборонити будь-які витрати всіх натуральних фондів, створених в колгоспах, повністю припинити видачу будь-яких натуравансів у всіх колгоспах, що незадовільно виконують план хлібозаготівель», організувати повернення хліба, виданого для громадського харчування, вилучити в окремих колгоспників та одноосібників, украденого ними зерна під час жнив. У колгоспах, які не виконували плану хлібозаготівель, влаштували публічний обмолот зернових з присадибної ділянки колгоспника, зараховуючи її як видачу на трудовні.

Крім перелічених заходів пропонувалося занесення колгоспів на «чорну дошку», коли відбувалася продовольча та комунікаційна ізоляція колгоспників у селах. «Чорні дошки» як система примусових заходів і соціальної ізоляції населення належали до карально-репресивного арсеналу партійно-радянських органів влади, спрямованих проти «злісних утримувачів хліба».

Жовтнево-листопадовий наступ 1932 р. Проти українських хліборобів, керований В. Молотивим за вказівкою Й. Сталіна та консультативної

підтримки Л. Кагановича, спричинив апогей голодомору 1933 року. Свавільля судових органів, уповноважених, голів та активістів сільських рад, забезпечене партійними директивами та інструкціями Наркомюсту, не мали меж.

Для «успішного» завершення хлібозаготівель почали застосовувати так звані загороджувальні загопи навколо українських сіл і на залізницях, які унеможлилювали перевезення «хлібонасіння».

Перетворивши Україну на територію масового голоду, режим перекрив всі шляхи до порятунку. Відбулася ізоляція голодуючих.

Хлібозаготівлі, враховуючи їх обов'язковість та карально-репресивний механізм виконання, виявилися однією із фіскальних форм натурально-продуктових повинностей українських селян і стали головною причиною жахливої трагедії Голодомору.

Ще однією складовою геноциду було свідоме блокування інформації про голод. У січні 1933 року радянською владою було зроблено заяву про відсутність голоду в країні. Сталінський режим відмовився від зовнішньої допомоги.

У СРСР сам факт масових смертей від голоду замовчувався комуністичним режимом і навіть старанно приховувався. Кремлівське керівництво заборонило державним органам та закладам фіксувати в документах справжню причину смерті людей від голоду. 6 лютого 1933 р. З'явилася партійно-державна директива: «Категорично заборонити будь-якій організації вести реєстрацію випадків опухання та смерті в результаті голодомору, крім органів ОДПУ». Сільрадам дали розпорядження при реєстрації смерті не вказувати причини. В 1934 р. Надійшло нове розпорядження: всі книги ЗАГСів про реєстрацію смертей за 1932-1933 рр. відправити в спецчастини. В документах зазначалося, що смерті від голоду не реєструються в ЗАГСах. Радянська влада вилучала та знищувала метричні книги записів смертей 1932-1933 рр. Та архівні документи з інформацією про смерті від голоду. Таким чином, СРСР застосовувало політику інформаційної блокади та дезінформації щодо масового голоду.

Жукова Софія Олександрівна,
студентка 1 курсу, спеціальність
«Психологія»,
гуманітарно-педагогічний факультет

ГОЛОДОМОР 1932-33 РОКІВ

Голодомор 1932-33 – геноцидна трагедія, що призвела до масового голоду та загибелі мільйонів українців. Сталінський режим застосовував штучно створений голод як інструмент політичного тиску та підкорення України. Колективізація призвела до конфіскації продуктів та зерна, погіршуючи життєві умови населення.

Заборона вивозу продуктів стала чинником, що поглибив гуманітарну кризу та сприяла загостренню голоду. Голодомор вразив особливо вразливі групи населення, такі як жінки, діти та літні люди. Влада приховувала реальний обсяг трагедії, інформацію про яку вбачала в розколідженні суспільства.

Політична репресія та переслідування тих, хто виражав незгоду чи спробував допомогти, були поширеними практиками. Злочин проти українського народу має визнання як геноцид з боку міжнародної спільноти.

Українське село виносило найбільший удар голодом, адже влада цілеспрямовано атакувала аграрне населення. Голодомор став психологічною травмою, яка впливає на колективну пам'ять українців. Світова спільнота повинна визнати та пам'ятати про Голодомор як злочин проти людства.

Відсутність допомоги та відмова влади взяти на себе відповідальність поглибили масштаб трагедії. Голодомор є невід'ємною частиною ідентичності українців, позначаючи їхнє ставлення до влади та солідарність. Запровадження «паспортної системи» стало засобом контролю за рухом населення та обмеження доступу до продуктів. Міжнародна спільнота повинна активніше вивчати та вшановувати пам'ять про Голодомор.

Геноцид у 1932-33 роках відбувався паралельно з політикою знищення української інтелігенції.

Голодомор є однією з ключових точок в історії України, яка визначає її сучасний розвиток та відношення до агресорів. Події 1932-33 років підкреслюють важливість захисту прав людини та свободи вибору.

Пам'ять про Голодомор слугує попередженням про небезпеку авторитаризму та подібних режимів. Вивчення та визнання Голодомору є необхідною частиною виховання, щоб уникнути повторення подібних трагедій у майбутньому.

Майборода Іванна Михайлівна,
студентка 1 курсу, спеціальність
«Психологія»,
гуманітарно-педагогічний факультет

ГОЛОДОМОР 1932-1933р: ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Голодомор 1932-1933 років в Україні є одним з найжахливіших подій в історії українського народу. Цей геноцид, спричинений радянськими владами, призвів до масового голоду, страждань та смертей мільйонів людей.

Згідно з деякими джерелами, причини Голодомору були багатофакторними, але однією з основних була політика колективізації, яку впроваджувала радянська влада. Колективізація призвела до конфіскації землі у селян, заборони приватної власності на засоби виробництва та насильного об'єднання селян у колгоспи. Це спричинило масовий голод серед селянства, оскільки вони були позбавлені можливості вирощувати їжу для себе та своїх родин.

Історики також вказують на те, що сталінський режим усунув будь-які можливості для українців отримати допомогу від інших регіонів чи міжнародних організацій.

У результаті цих політик мільйони українців загинули від голоду та хвороб, а їх страждання були безглуздою та жорстокою ціною заради політичних цілей радянської влади. Люди були позбавлені будь-якої

можливості виживання, їм було заборонено збирати їжу, а життя стало неможливим.

Голодомор був актом геноциду української нації, оскільки він був спрямований на знищення українського народу як етнічної групи. Голодомор спричинив масове вимирання українського народу, зокрема дітей, які були найбільш вразливими до голоду став причиною знищення культури та традицій українського народу. Ця трагедія викликала не тільки фізичну страждання, але й психологічний та емоційний стрес, який залишився в пам'яті народу на багато поколінь.

Сучасна Україна та український народ пам'ятають Голодомор як одну з найтемніших сторінок своєї історії. Українська держава та міжнародне співтовариство визнали Голодомор як геноцид та працюють над тим, щоб вшанувати пам'ять його жертв. Вшановуючи пам'ять жертв Голодомору, ми повинні працювати над тим, щоб подолати ненависть, нетерпимість та безправ'я у світі. Голодомор 1932-1933 років був одним з найжахливіших злочинів проти українського народу.

Голодомор завершився після того, як уряд СРСР здійснив деякі обмеження на вивезення зерна з України, що дозволило частково подолати голод. Також після смерті Сталіна у 1953 році було відновлено допомогу Україні з інших регіонів, що сприяло полегшенню ситуації. Однак голодомор залишив велику кількість жертв і травмував український народ на довгі роки.

Голодомор є нагадуванням про важливість захисту національної ідентичності та свободи кожної людини. Ця трагедія повинна залишатися в нашій пам'яті, щоб ніколи не повторитися, і щоб ми завжди пам'ятали жертв цього страшного злочину проти людства. Це нагадування про необхідність захисту прав людини та запобігання геноциду в будь-якій формі.

Вишневська Софія Андріївна,

студентка 1 курсу,

спеціальність «Психологія»,

ГОЛОДОМОР 1932-1933 Р: ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Голодомор – геноцид української нації, який був скоєний керівництвом Радянського Союзу по відношенню до українців. Він був створений шляхом штучно масового голоду. Голодомор в Україні 1932-1933 років не був випадковим явищем природного чи соціального походження, як це стверджували спочатку радянські, а згодом проросійські історики. «Смерть через голод» стала наслідком цілеспрямовано застосованого тоталітарною владою терору голодом, тобто геноцидом.

Це був найжорстокіший злочин проти українського народу. Ця спланована проти українського селянства акція повинна була ліквідувати основу української нації і національного відродження, унеможливити протистояння радянській владі. Держава систематично конфісковувала більшу частину врожаю, ігноруючи заклики і попередження українських представників з місць. Це прирєкло мільйони людей на смерть від голоду, який можна назвати, як штучний. Спроби протидіяти насильству жорстоко придушувалися.

Голод набув свого піку на початку 1933 р. Селяни їли все, що потрапляло їм на очі. Мали місце численні випадки канібалізму. За вказівкою Молотова, московського емісара, який керував хлібозаготівлею в Україні, коли хліба не було, забирали сухарі, картоплю, сало, соління, тобто всі запаси їжі. Купи зерна і картоплі, зібрані на залізничних станціях для вивезення в Росію, нерідко гнили просто неба. Але охорона не підпускала до них селян. 7 серпня 1932 р. ВЦВК і РНК СРСР ухвалили постанову «Про охорону соціалістичної власності», за якою за крадіжку колгоспного майна вводилася «вища міра соціалістичного захисту» - розстріл з конфіскацією всього майна або позбавлення волі на термін не менше 10 років. Як крадіжка кваліфікувалася навіть спроба принести додому з колгоспного поля жменю зерна, щоб нагодувати голодних дітей. Не дивно, що сучасники називали цей закон «законом про п'ять колосків». Перетворивши Україну на територію масового

голоду, режим перекрив всі шляхи до порятунку. Відбулася ізоляція голодуючих. З цією метою був застосований режим «чорних дошок» і заборона голодуючих виїжджати за межі України. Колгоспи і села, занесені на «чорні дошки», оточувалися загонами міліції та радянських спецслужб. Звідти вивозили усі запаси їжі. Заборонялася торгівля та ввезення будь-яких товарів.

Сталінський режим проголосив голод в Україні неіснуючим явищем і на цій підставі відмовився від допомоги, яку пропонували численні неурядові організації, зокрема закордонні українські громади та Міжнародний Червоний Хрест.

В цей час Москва надала Україні насінневу (для посівної кампанії) та продовольчу позики. Якщо продовольча й надходила до села, то її надавали переважно у формі громадського харчування і лише тим колгоспникам, котрі ще були здатні працювати й жити в польових станах.

Одним з перших про голод в СРСР написав англійський журналіст Малкольм Магерідж у грудні 1933 року. У трьох статтях в газеті Manchester Guardian журналіст, який поїздив Україною та Кубанню, розповів про голод серед селян. Магерідж засвідчив масову загибель селян, однак не назвав конкретних цифр. Після першої ж його статті радянська влада заборонила іноземним журналістам їздити по вражених голодом територіях країни. У березні 1933 року 27-річний британський журналіст Гарет Джонс поїхав до СРСР, аби взяти інтерв'ю у Сталіна. Йому вдалося проїхатися Україною та зафіксувати жахіття, які там відбувалися. А у 2019 році про долю Гарета Джонса та голод Агнешка Холланд зняла фільм, який вийшов в українському прокаті під назвою «Ціна правди».

Дії тоталітарного режиму підтверджують намір знищити частину української нації у визначених часових межах. Певні історичні обставини ускладнюють підрахунки, а ще більше – встановлення імен убитих. Комуністичний тоталітарний режим зробив все можливе, щоб приховати наслідки свого злочину. На місцях було заборонено фіксувати реальну кількість смертей. Сьогодні виявлено таємні списки деяких сільрад із переліком

померлих в 1932-1933 роках. Ці списки вдвічі перевищують офіційні дані. Цілком зрозуміло, що такі випадки були непоодинокими. Існувала заборона записувати причину смерті як «голод», тому в актах про смерть вказували «від тифу», «виснаження», «від старості».

За ці 17 місяців було вбито понад 7 мільйонів людей в Україні і 3 мільйони українців поза її межами. В Україні від голоду щохвилини вмирало 17 людей, 1 400 – щогодини, понад 30 тисяч – щодня... Питання кількості людських втрат України від Голодомору досі залишається відкритим. Із послабленням комуністичного контролю над суспільним життям у другій половині 1980-х років відновлюється пам'ять про Голодомор. З 1993 року в Україні на державному рівні відбувається вшанування безневинних жертв Голодомору. У листопаді 2008-го в Києві було споруджено Національний меморіал жертв Голодомору. Загалом в Україні встановлено понад 7.100 меморіалів, пам'ятників та пам'ятних знаків, присвячених жертвам Голодомору.

Беспалова Ірина Олександрівна,

студентка 1 курсу,

спеціальність «Психологія»,

гуманітарно-педагогічний факультет

ГОЛОДОМОР ЯК ГЕНОЦИД: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Голодомор 1932-1933 років в Україні є одним з найбільших трагічних подій в історії та європейському масштабі. Цей голод був систематично викликаний державною політикою, здійснюваною радянськими владарями під керівництвом Йосипа Сталіна, і став результатом колективізації, заборони вивозу харчових продуктів та інших репресивних заходів.

Основні характеристики Голодомору як геноциду:

Систематичність і масштабність. Голодомор був цілком свідомим та систематичним актом проти українського народу. Масштаби трагедії були величезними, забравши мільйони життів.

Політичні мотиви. Голод був викликаний політичними рішеннями, зокрема, колективізацією та конфіскацією харчових продуктів як інструментами політичного контролю.

Позбавлення народу засобів для виживання. Цілеспрямоване позбавлення селянського населення засобів для виживання, таких як харчові продукти та насіння, призвело до загибелі мільйонів людей.

Відмова від допомоги. Сталінський режим активно відмовлявся від міжнародної допомоги та навмисно приховував реальний масштаб трагедії.

Приховання історії. Довгий час Голодомор був прихований радянською владою та викривлений у світовій громадськості. Ті, хто розкривали правду про цю трагедію, стикалися з репресіями.

Голодомор 1932-1933 років охопив період з квітня 1932 року по листопад 1933 року. За ці 17 місяців було вбито понад 7 мільйонів людей в Україні і 3 мільйони українців поза її межами, в регіонах, що історично були заселені українцями: Кубань, Північний Кавказ, Нижнє Поволжя та Казахстан. Пік Голодомору припав на весну 1933 року. В Україні від голоду щохвилини вмирало 17 людей, 1 400 – щогодини, понад 30 тисяч – щодня... Питання кількості людських втрат України від Голодомору досі залишається відкритим.

Реальні цифри загиблих замовчувалися, що підтверджується наданим владою розпорядженням не реєструвати смерть дітей у віці до одного року. Українці у віці від 6 місяців до 17 років становили близько половини всіх жертв Голодомору. У зв'язку з цим, середня тривалість життя українців у 1933 році становила 7,3 року в чоловіків і 10,9 років у жінок. За всю історію людства подібних показників ніде не було зафіксовано.

За антиукраїнською спрямованістю та масштабністю застосування, голод 1932-1933 років виявився найжахливішою зброєю масового знищення та соціального поневолення населення України, якою скористався тоталітарний комуністичний режим.

Голодомор визнається багатьма країнами та міжнародними організаціями як акт геноциду, спрямований проти українського народу. В Україні його вшановують як день пам'яті жертв Голодомору. Пам'ять про Голодомор стала невід'ємною частиною національної пам'яті українського народу. Щороку в четверту суботу листопада українці запалюють свічки як символ пам'яті про вбитих голодом. У понад 40 містах 15 країн світу споруджені пам'ятники чи встановлені інші пам'ятні знаки на вшанування пам'яті жертв Голодомору.

Таким чином, голодомор в Україні став соціально-гуманітарною катастрофою глобального масштабу.

Горянська Дарина Дмитрівна,
студентка 1 курсу,
спеціальність «Психологія»,
гуманітарно-педагогічний факультет

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ГОЛОДОМОРІВ В УКРАЇНІ

Визначення голодомору як масового голоду, що призводить до значного втрати життів населення.

Історія голодоморів в Україні. Зазначення конкретних періодів, таких як 1932-1933 рр., коли сталися найбільш відомі голодомори.

Причини голодоморів. Колективізація. Зазначення колективізації як основної причини, що призвела до зруйнування традиційних сільськогосподарських систем.

Економічні аспекти. Висвітлення економічних політик, що призвели до збільшення експорту зерна за рахунок внутрішніх потреб.

Передумови голодоморів. Політичні репресії: Розгляд політичних репресій як чинника, що призвів до пригнічення селян та заборони на волю слова.

Соціокультурні аспекти. Вказівка на соціокультурні чинники, такі як втрата традиційних сімейних структур та спільнот.

Масштаби трагедії. Наведення статистики та конкретних прикладів масового голоду та гуманітарної кризи внаслідок голодоморів.

Міжнародна реакція та наслідки. Розгляд реакції світової спільноти та впливу голодоморів на подальший розвиток подій в Україні.

Підкреслення важливості пам'яті про голодомори для забезпечення майбутньої стабільності та запобігання подібним трагедіям.

Ігнатюк Ірина Олександрівна,
студентка 1 курсу,
спеціальність «Психологія»,
гуманітарно-педагогічний факультет

ВИЗНАННЯ ТА ПРАВОВА ОЦІНКА ГОЛОДОМОРУ 1932-1933 рр. в УКРАЇНІ

Голодомор 1932-1933 років – другий акт геноциду українського народу, організований керівництвом КПРС та урядом СРСР у 1932-1933 роках шляхом створення штучного масового голоду.

Вбивство голодом відбувалося в Україні й на Кубані як до 1933 року, так і в 1933 році. Протягом 1932 року голодом було замордовано сотні тисяч людей, то в 1933 році лік ішов на мільйони.

Кількість людей, які загинули від голоду, відрізняється і залежить від використання об'єму документів у підрахунках різних дослідників. Судом визнана оцінка загибелі 3,941 млн у сільській місцевості на території Української СРР та Кубані, переважну більшість населення якої становили українці.

Голодомор був викликаний свідомими і цілеспрямованими заходами вищого керівництва Радянського Союзу й Української СРР на чолі зі Сталіним, розрахованими на придушення українського національно-визвольного руху і фізичного знищення частини українських селян.

Упродовж десятиліть масове вбивство людей штучним голодом не лише навмисно замовчувалося радянською владою, а й взагалі заборонялося про нього будь-де згадувати.

28 листопада 2006 року Верховна Рада України ухвалила закон «Про Голодомор 1932-1933 років в Україні», яким Голодомор визнаний геноцидом українського народу.

Станом на червень 2023 року, Голодомор офіційно визнали геноцидом українського народу 32 країни світу, Європейський парламент, Генеральна асамблея ООН та 6 церков.

Однак, не всі дослідники погоджуються з класифікацією Голодомору геноцидом українського народу. З їхньої точки зору Голодомор, на відміну від Голокосту, не був направлений на винищення цілої нації, жертви не підлягали особистому вбивству. Голодомор був запланований та втілений на основі політичних розрахунків, а не расових чи етнічних переконаннях. За кількістю жертв та з урахуванням обставин, Голодомор – єдина подія ХХ століття, яку можна порівняти з геноцидом вірмен та Голокостом.

Росія відмовилася визнавати Голодомор геноцидом. 2008 року Держдума Росії прийняла заяву, в якій Голодомор був названий «предметом сучасних політичних спекуляцій», і таким, що «не має, і не може мати міжнародно встановлених ознак геноциду, і не має бути предметом сучасних політичних спекуляцій». Були названі такі аргументи проти визнання Голодомору геноцидом: відсутність свідчень етнічної спрямованості голоду, присутність серед мільйонів жертв представників різних народів та національностей переважно аграрних районів СРСР.

Також, президент Віктор Янукович жодним словом не згадав про цю трагедію. Після виступу йому було поставлене запитання щодо думки стосовно Голодомору. Віктор Янукович відхилився від позиції держави, визначеної законом «Про Голодомор 1932-1933 років в Україні» та рішенням суду, натомість озвучив позицію делегації Росії. За його словами: «Це були наслідки сталінського тоталітарного режиму, ставлення до людей. Але визнавати

Голодомор як факт геноциду стосовно одного чи іншого народу, ми вважаємо, буде неправильно, несправедливо. Це була трагедія, спільна трагедія народів, які колись входили в єдину державу – Радянський Союз.»

Голодомор є злочином проти людяності, тому що був спричинений умисно вчиненими діями органів влади, які призвели до масової загибелі людей. Він є порушенням прав людини, оскільки був результатом ігнорування прав людини та основних свобод громадян України. Українці повинні пам'ятати про цей геноцид, передавати це наступним поколінням, цей злочин здійснений проти українського народу повинен бути визнаний усіма державами.

Кіндзерська Ангеліна Русланівна,
студентка 1 курсу,
спеціальність «Психологія»,
гуманітарно-педагогічний факультет

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ПРИЧИНИ ГОЛОДОМОРУ 1932-1933 РОКІВ В УКРАЇНІ

З 1929 року почалася примусова колективізація, встановлено цілковитий контроль державою сільськогосподарського виробництва, ресурси йшли тільки на благо держави.

1930 року був прийнятий закон хлібозаготівлі, від чверті до третини зібраного зерна було надано державі, за наказом Сталіна. У цей час суттєво знизилась ціна на зерно, тому, задля збереження бюджету, СРСР потрібно було збільшити обсяги продажів та хлібозаготівель. У населення забирали майно, не даючи нічого взамін. Селян, котрі відмовлялися надавати майно розкуркулювали: конфіскували майно, виселяли у північні райони СРСР(було виселено 1,млн), надавали гіршу землю, розстрілювали або ув'язнювали.

У тому ж році відбулося понад 4000 повстань селян, тож після перших хвиль колективізації, вони кидали колгоспи, забирали зерно, худобу та інші надбання. Лише за 20 днів грудня арештовано приблизно 12 128 осіб.

7 серпня 1932 року затверджено постанову про охорону майна державних підприємств, колгоспів та кооперації про зміцнення суспільної власності чи «закон про 5 колосків»: розкрадання колгоспного майна каралось розстрілом або арештом(10 років).

В той же рік, Сталін встановив план хлібозаготівель у 365 млн пудів хліба, це нереальне завдання так і не вдалось виконати, було зібрано всього 132 млн пудів з колгоспників та одноосібників. 6 липня 1932 Молотов і Каганович, на конференції КПБУ, звинуватили керівників КП(б)У в тому, що колективізація не дала результатів, і відкинули пропозицію українських комуністів щодо зменшення норм хлібозаготівель, попри те, що фізично виконати план було неможливо. Каганович відповів на це лише тим, що держава має забрати все.

Вже 22 жовтня 1932 року, Сталін прийняв рішення про створення надзвичайної комісії раднаркому, в Україні очолювана В. Молотовим, та Л. Кагановичем у Північному Кавказі. Була сформована та ж діяльність загонів, які обшукували селян, і забирали готову їжу зі столів, на той момент Каганович завідував сільськогосподарською політикою СРСР.

18 листопада 1932 року, вийшла постанова політбюро ЦК КП(б)У «Про заходи щодо посилення хлібозаготівель», передбачала виконання плану до 1 січня 1933 року... Впроваджувались натуральні штрафи, здійснювались обшуки, конфісковували продовольство селян, було встановлено «загрозувальні заходи» на кордонах, здійснено кредитування «сіл боржників».

1 грудня 1932 року – заборона раднаркому УСРР торгувати картоплею в районах, які не виконали наказів контрактації та перевірки наявних фондів картоплі у колгоспах, згодом заборонили продавати худобу і м'ясо.

Створювались «чорні дошки» сіл, які не виконали план хлібозаготівлі. До цього переліку потрапили 12 районів Чернігівської, 4 – Київської і Харківської областей. Села, які потрапляли на такі дошки, фактично були приречені на

смерть. Сюди забороняли постачати продовольство, а виїзд з них також було заборонено. Села оточували військами, так що втекти із них було неможливо. Під час голоду, людей просто замикали у власних домівках і спостерігали за загибеллю всієї родини.

Підсумуємо: мета голодомору – винищити українців як націю, щоб народ не претендував на незалежність України, спричинив це і спланував Йосип Сталін та його прибічники цілком свідомо, усвідомлюючи наслідки.

Стратієнко Мілана Михайлівна,
студентка 1 курсу,
спеціальність «Психологія»,
гуманітарно-педагогічний факультет

ГОЛОДОМОР НЕ ЗЛАМАВ: ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ГЕНОЦИДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Голодомор – акт геноциду Українського народу, здійснений керівництвом ВКП(б) та урядом СРСР у 1932-1933 роках, шляхом організації штучного масового голоду, що спричинив загибель мільйонів українців у сільській місцевості на території Української СРР та Кубані, де переважну більшість населення становили українці, з метою придушення українського національно-визвольного руху і фізичного знищення частини українських селян.

Мета проведення заходів з ушанування пам'яті загиблих від Голодомору:

- поглибити знання в учнів про Голодомор як геноциду Українського народу, його причини, перебіг і наслідки;
- акцентувати на тому, що Голодомор 1932-1933 років був наслідком не стихійного лиха, а спланованих системних заходів тоталітарного комуністичного режиму, був злочином геноциду;
- наголосити на сміливому чині «людей правди» та особливостях їх внеску у викриття злочинів комуністичного режиму;

- сприяти розвитку всіх видів інтелекту (академічному, практичному, креативному, емоційному й соціальному) як головної умови всебічного розвитку особистості, її самореалізації як громадянина України;
- виховувати почуття стурбованості долею невинних жертв тоталітарного режиму, навчати сприймати чужу біду та біль як свій власний;
- залучення учнівської молоді до меморіальних заходів із вшанування пам'яті жертв геноциду Українського народу – Голодомору 1932-1933 років в Україні, зокрема акції «Запали свічку».

Після Жовтневого перевороту впродовж 1917-1921 років на більшій частині території колишньої Російської імперії владу захопили комуністи. Ними шляхом прямої окупації була знищена демократична Українська Народна Республіка, проголошена у 1917 році. Досвід важкої боротьби з українськими рухом змусив комуністичний режим для зміцнення свого становища в Україні піти на створення у 1919-1920 роках квазідержави УСРР зі столицею у Харкові та певні поступки українському національному рухові.

Під час голоду тоталітарна влада не лише не припинила примусове відбирання їжі, а й відхилила допомогу з-за кордону та кинула всі сили на те, щоб ізолювати голодуючі райони. Армія, загони НКВД оточили українські міста (бо селяни намагалися врятуватися там від голодної смерті) та залізничні станції. Мешканцям сіл забороняли виїжджати в інші регіони СРСР. Хліб вилучався, продавався до інших країн за валюту, яку спрямовували на закупівлю верстатів та іншого обладнання для промислових підприємств.

До чого це призвело?

Саме за цей менш ніж календарний рік (1932-1933) в Україні загинули мільйони людей. На жаль, страшні обставини злочину та свідома заборона ведення статистики смертності унеможливають встановлення точної кількості загиблих і вичерпного поіменного списку жертв. Жахом Голодомору була надзвичайно велика смертність серед дітей. У багатьох районах України у вересні 1933 року за шкільні парти не сіли близько двох третин учнів

Подолання інформаційної блокади.

Радянська влада злочинно замовчувала факт голоду. Жодної офіційної згадки про цю жахливу трагедію не було зроблено. Офіційно голоду не було. Навіть такого слова в офіційних документах не вживалося. Масові смертність і опухання у владних документах називали –«продовольчими труднощами».

Дії влади з приховування фактів голоду підтверджують злочинну сутність політики сталінського тоталітарного режиму з організації Голодомору.

В Радянському Союзі режиму Й.Сталіна вдалося завдяки страху перед репресіями майже повністю вилучити пам'ять про Голодомор із публічного простору. Сталінський режим прагнув приховати Голодомор не тільки від зовнішнього світу, а й від нащадків. Сільрадам наказано при реєстрації смерті не вказувати її причину.

Практично до кінця 80-х років ХХ ст. в СРСР офіційно заперечувалася наявність Голодомору та його жертв у 1932-1933 рр. Однак приховати цей страшний злочин не вдалося. Керівництво СРСР свідомо дезорієнтувало світову громадськість. У січні 1933 року Нарком закордонних справ СРСР М.Литвинов зробив спеціальну заяву про відсутність голоду в країні. Режим відмовився від зовнішньої допомоги.

Джулай Анна,
студентка 1 курсу,
спеціальність «Психологія»,
гуманітарно-педагогічний факультет

ГОЛОДОМОР НА ПОЛТАВЩИНІ

Упродовж кількох десятиліть минулого століття Україна фактично перебувала під окупацією більшовицької імперії. Віднайдені й опубліковані в останні роки документи дозволяють стверджувати, що ця окупація обернулася для України трьома Голодоморами, мільйонами насильницьких смертей, підірваним фізичним і духовним здоров'ям нації. Такої ненависті до селянина-хлібороба, такого «вишуканого» геноциду історія людства вірогідно ще не знала.

Здоровий глузд відмовляється сприймати, що в голодні для України 1932-33 рр. СРСР масово експортував зерно й інші харчові товари за кордон. У той час, коли голод охоплював дедалі ширші території, повним ходом відвантажувалося зерно на експорт. Таких дій більшовицького уряду щодо вбивства українського народу не можна пояснити жодною економічною доцільністю.

Полтавщина – один з регіонів, що найбільше постраждав від Голодомору 1932-33 рр. Демографічні втрати на терені області обчислюються сотнями тисяч загиблих. Від насильницької смерті пішли з життя люди, які творили основи буття української нації, вирощували хліб, берегли народні звичаї та національні традиції.

На жаль і досі серед частини старших людей побутує думка, що керівництво країни не було достатнім чином поінформоване про ситуацію, що складалася у 1932-1933 роках в українських містах і селах. Проте документи спростовують цю тезу і свідчать зовсім про інше. В архівних фондах вищих органів української влади (зокрема, Всеукраїнського центрального виконавчого комітету) за першу половину 1932 р. збереглися сотні звернень селян до голови ВУЦВКа Г. І. Петровського щодо захисту і справедливості. Люди масово писали до керівників УРСР з найрізноманітніших питань, але найбільше про колективізацію, розкуркулення, оподаткування, штрафування, висилку, голодування родин та про інші сторони нелегкого селянського життя.

Та попри це, перша офіційна інформація про кількість районів уражених голодом, з'явилася лише у червні 1932 року в матеріалах Політбюро ЦК КП(б)У про допомогу колгоспам бурякосійних районів. У документі називається 7 районів, що перебували тоді в найтяжчому стані: Семенівський, Кобеляцький, Чутівський, Глобинський, Нехворощанський, Оржицький, Оболонський (загальна кількість мешканців – 492 тис. чол.). Згодом до так званих тяжких районів додалися Полтавський, Кременчуцький, Хорольський.

Крім дуже важких, про які вже зазначалося, випадки голоду було також встановлено в Карлівському, Новосанжарському, Лубенському,

Чорнухинському, Лохвицькому, Пирятинському, Решетилівському, Гадяцькому, Зіньківському, Петрово-Роменському районах. Від голоду вимирали цілі родини та навіть села; хутори Сороки, Лебеді, Твердохліби, Малолітка й десятки інших знелюдніли повністю. За офіційними даними, навесні 1933 р. 59 із 64 районів Харківської області, до складу якої входила і більша частина Полтавщини, були охоплені значними «продовольчими труднощами».

Про кількість померлих навесні 1933 р., зокрема, у Полтаві свідчить також один із документів, який нещодавно виявлено в Державному архіві Полтавської області. Він стосується справи коменданта полтавського цвинтаря Ляхова Луки Петровича та завідувача діловим двором комунальної секції Полтавської міської ради Череватенка Олексія Івановича.

Відповідно до документів, які направив Полтавський міський прокурор до Полтавської контрольної комісії 2 квітня 1933 року, зазначені особи звинувачувались у недбалому виконанні службових обов'язків, а саме: не вжили відповідних заходів для того, щоби вчасно заготовити потрібну кількість ям на цвинтарі м. Полтави для поховання померлих.

Внаслідок «неоперативних дій» Ляхова Л. П. та Череватенка О. І., у трупному покої 1-ї радлікарні м. Полтави лише за кілька днів на початку березня 1933 р. накопилося до 200 трупів. (І це лише в одній лікарні. Чи не забагато для такого невеличкого міста як Полтава з населенням у 100 тис. чол.? До відома читачів, у передвоєнний період у Полтаві функціонувало 7 лікарень. Винуватців шукали недовго. Крайніми виявилися посадовці середньої ланки: комендант цвинтаря та завідувач діловим двором комунальної секції міськради. А те, що ці люди були просто неготові прийняти велику кількість небіжчиків, не були забезпечені коштами та харчами для проведення необхідних робіт, не хвилювало нікого.

Документи 1930-х років страшні за своїм змістом, але вони яскраво засвідчують одне – навесні 1933 р. кількість померлих на Полтавщині, та, зокрема, в м. Полтаві була надзвичайно великою й місцева влада нічого не могла зробити навіть на останньому етапі людського шляху.

Нині називають різні цифри загиблих під час Голодомору – від 4 до 7 мільйонів осіб. Демографічні втрати України співмірні з населенням великої європейської держави. Тож науковцям треба дослідити всі обставини цієї трагедії, аби довести молодому поколінню, що в Кремлі ніколи не зупинялися перед геноцидом, коли виникала загроза втрати влади.

Разом із пришвидшенням колективізації, радянська влада збільшила плани хлібозаготівлі: селяни збирали врожай і на податок віддавали його частину державі. План хлібозаготівлі для колгоспників був нижчий, ніж для «кулаків» – так називали селян, які разом з родиною обробляли свої земельні ділянки або наймали людей для цієї роботи (на кшталт сучасним фермерам). Їх зобов'язали до надмірних планів хлібозаготівлі. У селян не було стільки врожаю, скільки вимагав сталінський режим, тому українців звинувачували у «приховуванні хліба».

«Є лист селянки з Опішні, написаний до Петровського, який був тоді головою центрального виконавчого комітету України. І там вона написала: „В мене план до двору 150 пудів (в пуді 16 кг) зерна, а я всього зібрала 108, де я інше візьму?“. Тобто, в неї немає навіть скільки потрібно здати.

Підвищені плани хлібозаготівлі призвели до кризи: планували взяти хліба більше, ніж це було можливо, що призвело до репресій селян. І за рахунок колективізації, ті господарства, що давали головну масу зерна, почали зникати (по сучасному – це фермерські господарства). За статистикою по Україні знищили близько 400 000 господарств»

У період духовного очищення суспільства, після прийняття Законів України про декомунізацію неприпустимо й далі жити у світі більшовицько-ідеологічних ілюзій. Перший крок до позбуття від ідеологічного намулу – очистити нарешті наші міста і села (а отже й душі) від більшовицьких назв і символів. Натомість, щоб рухатися далі, необхідно якнайшвидше наповнити наше довкілля українським змістом.

Круть Катерина Сергіївна,
студентка 1 курсу,

ГОЛОДОМОР 1932-1933 РОКІВ: ПРИЧИНИ, ЖЕРТВИ, ЗЛОЧИНЦІ

Голодомор 1932-1933 років є однією з найтрагічніших сторінок в історії України. За різними оцінками, унаслідок цього геноциду загинуло від 7 до 10 мільйонів людей. Голодомор був спланованим злочином комуністичного режиму, спрямованим на знищення українського народу.

Основною причиною Голодомору була колективізація сільського господарства, проведена в СРСР у 1929-1933 роках. Колективізація була супроводжувалася масовими репресіями проти селян, які не бажали вступати до колгоспів. Крім того, колективізація призвела до зниження ефективності сільського господарства, оскільки селяни були позбавлені приватної власності на землю та засоби виробництва.

Іншою важливою причиною Голодомору була політика хлібозаготівель, яка проводилася в СРСР у 1930-х роках. Хлібозаготівлі були настільки високими, що вони не могли бути виконані навіть у разі нормального врожаю. Унаслідок цього селяни були змушені здавати державі весь свій хліб, залишаючи себе без жодних запасів продовольства.

Також до причин Голодомору можна віднести: природні катаклізми, які трапилися в Україні в 1932 році (посуха, град, заморозки); політика економічної блокади України, яку проводив радянський уряд; політика терору, яка проводилася в Україні в 1930-х роках.

Голодомор став одним із найбільших демографічних катаклізмів в історії людства. За різними оцінками, унаслідок Голодомору загинуло від 7 до 10 мільйонів людей. Більшість жертв Голодомору були українцями, але також загинули представники інших національностей, які проживали в Україні.

Жертви Голодомору були переважно людьми працездатного віку. Це призвело до масового демографічне скорочення в Україні. Також Голодомор призвів до зниження рівня народжуваності та зростання рівня смертності.

Голодомор був спланованим злочином комуністичного режиму, спрямованим на знищення українського народу. Безпосередніми виконавцями Голодомору були працівники органів НКВС, які здійснювали конфіскацію продовольства та переслідування селян. Керівниками Голодомору були: Йосип Сталін, Генеральний секретар ЦК ВКП(б); Лаврентій Берія, нарком внутрішніх справ СРСР; Станіслав Косіор, перший секретар ЦК КП(б)У.

Отже, голодомор 1932-1933 років є однією з найтрагічніших сторінок в історії України. Цей геноцид забрав життя мільйонів людей і мав катастрофічні наслідки для українського народу. Пам'ять про жертв Голодомору повинна бути вічною, щоб ми ніколи не забули про цей страшний злочин. Голодомор є одним із найважливіших історичних подій для України. Пам'ять про жертв Голодомору є важливою частиною української національної ідентичності.

Подольська Анна Володимирівна,
студентка 1 курсу,
спеціальність «Психологія»,
гуманітарно-педагогічний факультет

ГОЛОДОМОР 1932-1933 РОКИ НА СУМЩИНІ

Близько 5 тисяч людей загинуло у Сумах під час Голодомору 1932-1933 рр. За словами провідного архівіста обласного архіву Інни Кузьменко, смертність тих років, можна порівняти з втратами у Другій світовій війні.

Район Лучанського кладовища у Сумах – одне з тих місць, куди звозили у 1932-1933 роках померлих від голоду, розповідає історик Олег Корнієнко.

«Тривалий час ця територія не була забудована, тобто десь починаючи від тих дерев, отут старий цвинтар був і до початку. Цех, що нині там, стоїть на кістках. Тобто, яр був доволі значний і люди лежать на глибині 1,2 м -1,3 м», – зазначає краєзнавець Олег Корнієнко. У Сумах, розповідає Олег, за ті два роки померли близько п'яти тисяч людей, більшість із них ховали саме у спільних могилах. «На початку 2000 років, коли тут довелось ховати померлу дружину

нашого співробітника, і коли копали яму на глибині десь 1,3 м все було заслане скелетами людей, причому найбільше мене вразило невеличкий скелет дитинки», – розповідає краєзнавець. Дослідити причини смерті людей того часу можна за Книгами реєстрації актів цивільного стану про смерть – вони зберігаються в обласному архіві.

Часто у записах причина смерті вказана як невідома. Зустрічаються помітки "недоїдання", "від слабкості", "серцева недостатність", рідше – "від голоду". "Є цікавий документ, в якому в книзі реєстрації актів цивільного стану по Білопільському району село Тучне є запис, в якому людина, яка записувала про смерть людини, яка померла, замість причини смерті вони вказали національність. В деяких документах вони вказали: причина смерті – "українець".

Архівісти області зібрали спогади очевидців тих подій. Один з таких – мешканця села Бурівка, Лебединського району. Він зміг згадати список зі 110 людей, які померли у його селі. "Описує і розказує, що помирали сім'ями. Остапенко 27 років, Остапенко, 32 роки, Остапенко, 17 років", – розповідає Ірина Кузьменко.

У газетах того часу публікували списки сіл, які заносили на "чорні дошки". Потрапляння туди означало оточення села озброєними людьми й вивезення всіх продуктів, а за непокору владі – арешт. До таких списків вносились села, які не виконали плани заготівель.

Матеріали збірника «Голодомор на Сумщині 1932-1933 років». За матеріалами сайту «Меморіал пам'яті жертв голодоморів в Україні», на території Сумщини, територія якої у ті часи була поділена між Чернігівською та Харківською областями, до «чорної дошки» внесли 59 сіл. У межах сучасних районів Сумщини, найбільше туди потрапили села Роменського району.

Кількість населених пунктів, які були занесені на «Чорну дошку»: Роменський р-н – 27, Конотопський р-н – 17, Шосткинський р-н – 12, Охтирський р-н – 2, Сумський р-н – 1.

В фонді Роменської районної інспектури народногосподарського обліку є лист. Засульській сільраді за вересень 1933 р.: “Повертаючи при цьому 19 шт. лікарських свідоцтв про смерть, пропонується оформити їх. Крім того, зі слів вашого регістратора виявляється, що в сільраді ще мається велика кількість незареєстрованих свідоцтв...”. Села захлиснула хвиля насильства.

“Голова Сватківської сільради запропонував колгоспникам річний план м’ясозаготівлі виконати протягом суток, загрожуючи арештом”, “в с. Берестівка бригадир ... заарештував контрактантів та посадив у холодний погріб”.

В с. Кашпури Роменського району керівники сільради “під час виконання плану хлібозаготівлі робили арешти селян, садовили їх у нетоплене приміщення й держали по 3 і 5 суток, хоч вони свої плани й виконали, ... забирали печений хліб, сухарі, вигонили з хат і забирали все майно...”.

23 жовтня 1932 р. на загальних зборах членів Будильської артїлі ім. Петровського вирішили: “... до Жовтневого свята організувати гарячі сніданки для учнів з нормою на учня: хліба – 50 г, крупи – 20 г, картоплі – 100 г”.

Органами ДПУ в листопаді 1932 року було виявлено і ліквідовано “контрреволюційну” організацію “Вільне козацтво”, що діяла в селах Жолдаки, Кузьки, Гути, Малий Самбір Конотопського району і мала не меті підготовку збройного повстання проти радянської влади.

8 березня 1933 року в доповідній записці з грифом “Не підлягає оголошенню” інспектор комісії по охороні материнства і дитинства зазначав про надходження заяв від лікарів і патронажних сестер про допомогу “тим дітям, які ослабли від недоїдання та лежать з набряками”, про “учнів, які через незадовільне харчування мають перебої в навчанні”, а дитяча їдальня охоплює лише 160 чоловік при потребі нагодувати 300 дітей.

Голод позбавляв людину її людяності, породжував байдужість і жорстокість. Протокол виїзної сесії народного суду Великобубнівського району від 19 червня 1933 р. Про вбивство в с. Ярошівка 22-річної Черненко Марії Антонівни не можна читати без сліз.

За словами Інни Кузьменко, за ті роки зберігають в архіві близько 57 тисяч записів про смерть. «Не всі райони були представлені однаково. Облік померлих майже не проводився або проводився зі значними порушеннями. Комуністична влада приховувала причину смерті людей», – говорить працівниця архіву Інна Кузьменко. Смертність того часу, по словах Інни Кузьменко, можна порівняти з кількістю смертей під час Другої світової війни.

Важко було всім: і колгоспникам, і одноосібникам, хоча останнім було важче. В Шосткинському районі в 1932 році 75% плану хлібозаготівлі повинні були виконати одноосібники, в інших районах картина була приблизно така. Про те, як приймалися ці плани, свідчать спецзведення ДПУ, складені агентами по кожному району. Спочатку доводили один план, потім ще декілька, і всі “добровільно” (потім це стали називати “по просьбе трудящихся”), коли доходило до того, що їсти нічого, провадили обшуки. І горе тому, в кого знаходилося щось придатне для харчування.

- В Радянському Союзі ці факти замовчувались майже 60 років. Лише в 1993 році в незалежній Україні було встановлено всеукраїнський пам’ятник в Лубнах, а на Сумщині – в Лебедині. Скільки людей загинуло тоді в Україні, скільки не народилось – ніхто не знає. “Щоб зламати устремління народу до кращого майбутнього, тодішнє політичне керівництво Союзу розробило і здійснило найжахливішу і найжорстокішу людиноненависницьку акцію в історії сучасної Європи – штучний голод 1932-1933 рр. В Україні, який забрав близько 8-ми мільйонів (за іншими даними близько 11 млн.) життів.

Герасименко Павло Сергійович,
студент агробіологічного факультету

НАЦІОНАЛІЗМ ПІД ЧАС ГЕНОЦИДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Голодомор в 1932-1933 роках в Україні був трагічним періодом, коли мільйони людей загинули від голоду, спричиненого колективізацією та

політичними рішеннями. Це страшне події, які відзначаються як геноцид українського народу. Але навіть у такий час був збережений націоналізм та віра.

Під час голодомору у 1932-1933 роках національна самосвідомість була під випробуванням, але відчуття спільності і боротьби за виживання відіграло важливу роль у збереженні національної ідентичності. Люди спільно стикалися з трагедією, розділяючи важкі часи. Це змінювало їхні зв'язки та підтримувало національний дух в умовах випробувань.

У часи голодомору також виникали акти героїзму, коли люди допомагали один одному і виявляли солідарність. Це вплинуло на збереження національного духу через відчуття спільності та важливості підтримки свого народу в найважчі часи.

Як писав відомий американський дослідник Голодомору Джеймс Мейс, «Примусова колективізація була трагедією для всього радянського селянства, та для українців то була особлива трагедія. Зважаючи на фактичне знищення міських еліт, вона означала ліквідацію їх як соціального організму й політичного фактору, приречення на становище, яке німці зазвичай називали *naturvolk* („первісний народ”)».

Психологічно, під час голодомору збереження націоналізму може виявитися в різних стратегіях виживання та мобілізації групового менталітету. Наприклад, почуття спільності може посилити взаємодопомогу та солідарність серед громади. У той час як трагедія може тестувати психологічну стійкість, збереження національного духу може бути реакцією на виклики, підтримуючи важливість культурної самосвідомості та взаємопідтримки.